

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA MANAŽMENTU KULTÚRY A TURIZMU

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2012

Bc. Juraj Štelbacký

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KULTÚRNOHISTORICKÉ PAMIATKY IZRAELA
V PONUKE NA SLOVENSKU

Diplomová práca

Študijný program: kulturológia v špecializácii riadenie kultúry a turizmu

Školiace pracovisko: Katedra manažmentu kultúry a turizmu FF UKF v Nitre

Školiteľ: Mgr. Tomáš Kučírek

Nitra 2012

Bc. Juraj Štelbacký

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracoval samostatne s použitím literatúry, ktorú uvádzam v zozname Literatúra a pramene.

V Dolnom Kubíne, dňa 12. 4. 2012

.....
Bc. Juraj Štelbacký

Pod'akovanie

Ďakujem školiteľovi Mgr. Tomášovi Kučirkovi za odbornú pomoc pri zostavovaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

Práca je zameraná na prezentáciu kultúrnych, historických a biblických pamiatok nachádzajúcich sa v jednotlivých oblastiach Izraela a možnosti ich využitia v oblasti cestovného ruchu. Jej cieľom je poukázať na bohaté kultúrne dedičstvo Izraela, taktiež na jeho históriu a určiť dôvody, prečo je táto krajina Blízkeho východu príťažlivou a atraktívnou destináciou. Keďže ešte donedávna Izrael nebol až taký lákavý pre turistov, nakoľko veľa z nich krajinu považovalo za krajinu púšte a bojov, tak práve kvôli nedostatku informácií, prínos práce spočíva hlavne v oboznámení sa s pamiatkami Izraela, jej bohatou históriou, ktoré by viedli k zvýšenej návštevnosti tejto destinácie.

Kľúčové slová: Izrael, kultúrnohistorické pamiatky, cestovné kancelárie a agentúry

ABSTRACT

This work is aimed at the presentation of cultural, historical and biblical monuments located in the particular areas of Izrael and the opportunities of their use in tourism. Its aim is to point out to rich cultural heritage of Izrael and also its history, to state the reasons why this country of the Middle East is fascinating and attractive destination. Inasmuch as Izrael wasn't attractive for tourists till lately because a lot of them considered it a country of desert and fights, and especially due to lack of information, the main contribution of this work is to present the monuments of Izrael, its rich history, which would lead to the increase of Izrael visit rate.

Key words: Izrael, cultural - historical monuments, travel agents

OBSAH

ÚVOD	9
1 CIELE PRÁCE	11
2 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA	12
3 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ	13
4 IZRAEL	15
4.1 Dejiny Izraelského štátu	15
4.2 Dnešný Izrael	18
4.3 Zemepisné a všeobecné informácie o Izraeli	19
5 NAJVÄČŠIE TURISTICKÉ CENTRÁ IZRAELU	24
5.1 Jeruzalem	24
5.1.1 Kultúrnohistorické pamiatky Jeruzalemu	25
5.1.2 Pamiatky židovského Jeruzalemu	26
5.1.3 Jeruzalem – islamské pamiatky	28
5.1.4 Miesta kresťanskej tradície v Jeruzaleme	29
5.2 Tel Aviv	30
5.2.1 Kultúrnohistorické pamiatky Tel Avivu	31
5.3 Haifa	32
5.3.1 Kultúrnohistorické pamiatky Haify	32
5.4 Nazaret	34
5.4.1 Kultúrnohistorické pamiatky Nazaretu	35
5.5 Betlehem	36
5.5.1 Kultúrnohistorické pamiatky Betlehemu	36
6. CESTOVNÝ RUH AKO ODVETIE HOSPODÁRSTVA	38
6.1 Danosti pre rozvoj turistického ruchu v Izraeli	38
7 PRIESKUM	43
7.1 Cieľ a predmet výskumu	43
7.2 Úlohy prieskumu	43
7.3 Prieskumná vzorka	43
7.4 Metodika prieskumu	44

7.5 Vyhodnotenie prieskumu	45
7.6 Kazuistika	54
7.7 Odporúčania pre prax	59
ZÁVER	61
LITERATÚRA A PRAMENE	62

ÚVOD

Po páde „železnej opony“ a otvorení hraníc Československej republiky v roku 1989 sa pre obyvateľov Slovenska naskytila príležitosť vycestovať za kultúrohistorickými pamiatkami do celého sveta.

Dlhé desaťročia sa obyvatelia Slovenska tužili dostať so Izraelu. Pre obyčajného človeka to bolo priam nemožné. Z nemožného a takmer zakázaného a nedosiahnuteľného sa návšteva Izraela stala dovolená a samozrejماً. Slováci začali túto možnosť okamžite využívať. V roku 1997 bola zrušená vízová povinnosť a ak mal niekto záujem navštíviť Izrael, nič mu v tom nebráni. Aby sa turista mohol v tejto krajine lepšie orientovať, aby sa už dopredu oboznámil s kultúrohistorickými pamiatkami Izraela a pri návšteve si svoje vedomosti overil, slúžia mnohé historicko-kultúrne prehľady turistických trás vydávané na Slovensku. K prehľadu kultúrno-historických pamiatok prispievajú aj katalógy cestovných kancelárií, ktoré prehľadným spôsobom ponúkajú výber destinácií, poznávacie trasy, spôsob ubytovania, stravovania atď.

Turisti z celého sveta sa v Izraeli môžu stretnúť s pamiatkami a prírodnými zvláštnosťami tejto krajiny. Každý turista má vlastnú predstavu, čo chce v Izraeli vidieť, čo navštíviť a podľa toho si vyberá program svojho pobytu v Izraeli. Krajina je známa svojou históriou, na malom území žijú židia, Arabi i kresťania. Návštevník Izraela má možnosť sledovať ich vzájomné spolunažívanie, ktoré nie je vždy bezproblémové. Každé z týchto troch náboženstiev má vlastné kultúrohistorické pamiatky, najmä pre kresťanov mnohé miesta evokujú pocity, ktoré sa nedajú nikde inde prežiť iba v Izraeli.

Sociálno-kultúrne prostredie spoluvytvára celkový obraz územia, jeho vnímanie turistom. Pod týmto pojmom chápeme kultúru, tradície, všeobecné zvláštnosti, životný štýl, etnickú štruktúru. Súčasný turista je náročný a v cudzej krajine sa chce o histórii i súčasnosti dozvedieť čo najviac, a preto sa marketing cestovného ruchu čoraz dôslednejšie snaží o spokojnosť svojich klientov. Aj pri výbere destinácií v Izraeli turista zvažuje produkt územia, čo mu dané územie ponúka a čo je určené na uspokojenie individuálnych potrieb. Od toho sa odvíja cena turistického zájazdu.

Teoretickú časť budú tvoriť tri kapitoly. Prvá kapitola bude obsahovať stručné poznatky o geografických pamiatkach Izraela. V druhej kapitole chcem poskytnúť informácie o najvyhľadávanejších kultúrohistorických pamiatkach krajiny. Tretia kapitola bude

obsahovať výber najčastejších destinácií cestovných kancelárií a cestovných agentúr. Ich zmapovanie sa bude opierať o zistené informácie od zamestnancov v cestovnom ruchu. V odporúčaní pre prax vyhodnotením pripomienok a stanoviská turistov, ktorí Izrael už navštívili.

Záujem obyvateľov na Slovensku navštíviť Izrael z roka na rok stúpa. Podieľa sa na tom reklama, výhodné cestovné spojenia, široký výber zájazdov v cestovných kanceláriách a zaujímavý program. Snahou cestovného marketingu je, aby návštevník Izraela bol so službami spokojný, aby sa na základe vlastných zážitkov vzbudil záujem iných ľudí o túto krajinu.

1 CIELE PRÁCE

Pri písaní diplomovej práce som si vytýčil hlavný cieľ a vedľajšie ciele. Hlavným cieľom je predstaviť najzaujímavejšie kultúrohistorické pamiatky Izraela, ktoré pre turistov ponúkajú cestovné kancelárie na Slovensku. Najčastejšie sú to ony ktoré chce turista vidieť.

Na pozadí politickej situácie krajiny, etnických nepokojov chcem poukázať na bezpečnosť turistov pri prehliadkach pamiatok. Chcem zistiť najčastejší záujem turistov o konkrétne lokality a služby, a čo najviac vplýva pri rozhodovaní návštevnosti Izraelu.

Význam a prínos spracovanej témy vidím v tom, že pri spracovaní záujmu turistov na Slovensku o Izrael upozorním na kladné i záporné stránky vyplývajúce z poznatkov účastníkov zájazdov. Poznatky z pobytu v Izraeli môžu poslúžiť cestovným kanceláriám pri výbere destinácií a tvorbe programu. Všetky pripomienky zohľadním v odporúčaníach pre prax.

Spracovaním témy chcem vzbudiť väčší záujem o návštevnosť Izraela medzi tými ktorých zaujíma história a prírodné zvláštnosti tejto krajiny. Chcem poskytnúť ucelený obraz krajiny, bohatej na kultúrohistorické pamiatky a prírodné zvláštnosti.

2 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Z vytýčeného hlavného i vedľajšieho cieľa diplomovej práce vyplýva aj metodika práce a metódy skúmania. V úvodných kapitolách poukážem na najzaujímavejšie kultúrohistorické pamiatky Izraela, ktoré môže turista vidieť. V praktickej časti diplomovej práce na základe návštev cestovných kancelárií budem zisťovať, o ktoré lokality majú slovenský turisti najväčší záujem a čo je rozhodujúce pri výbere lokality a programe.

Metódou skúmania bude aj rozhovor s tými, ktorí už Izrael navštívili. Zaujímať ma bude ich spokojnosť, pripomienky k organizovania jednotlivých zájazdov a najmä návrhy na zlepšenie práce cestovných kancelárií, tvorbe programov a čo bolo rozhodujúce pri výbere zájazdu do Izraelu.

Pri písaní diplomovej práce sa budem opierať o dostupnú literatúru o Izraeli (brožúry, knihy, letáky, propagačné materiály) v knižniciach, internetových stránkach a katalógoch cestovných kancelárií.

Cestovný ruch sa stal dôležitým spoločenským , kultúrnym a ekonomickým fenoménom posledného obdobia významná súčasť priemyslu voľného času. Výškou obratu zaujíma tretie miesto po obchode s ropou a ropnými produktmi a automobilovom priemysle. Pribúda počet zaujímavých destinácií a programov, kde môžu záujemcovia o turizmus tráviť voľný čas. Ako každá iná oblasť spoločenského života aj v oblasti turizmu je čo zlepšovať.

3 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

3.1 Kultúrna pamiatka

Národná kultúrna pamiatka ako hnutel'ná alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku. Ak ide o archeologický nález, kultúrnou pamiatkou môže byť aj neodkrytá hnutel'ná vec alebo neodkrytá nehnuteľná vec, zistená metódami a technikami archeologického výskumu. Kultúrna pamiatka má svoju pamiatkovú hodnotu a s jej ochranou súvisia pamiatková starostlivosť. Za pamiatkovú hodnotu sa považuje súhrn významných historických, krajinných, urbanistických, archeologických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, ktoré si zaslúžia ochranu. Predmetom pamiatkovej starostlivosti sú iba pamiatky, ktorých hodnoty majú celospoločenský význam, takéto pamiatky označujeme ako kultúrne pamiatky.

Dostupné na internete:

<http://zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=15668&FileName=01-z091&Rocnik=2001&AspxAutoDetectCookieSupport=1>

3.2 Kultúrne dedičstvo Izraela

Kultúrne dedičstvo Izraela (ďalej len "kultúrne dedičstvo") je nenahraditeľným bohatstvom štátu a jeho občanov, je dokladom vývoja spoločnosti, filozofie, náboženstva, vedy, techniky, umenia, dokumentom vzdelanostnej a kultúrnej úrovne slovenského národa, iných národov, národnostných menšín, etnických skupín a jednotlivcov, ktorí žijú alebo v minulosti žili na území Izraela.

Jednotlivé druhy a časti kultúrneho dedičstva sú rovnocenné a tvoria nedeliteľnú súčasť kultúrneho dedičstva Európy a celého ľudstva.

. Kultúrnym dedičstvom sú hmotné a nehmotné hodnoty, hnutel'né a nehnuteľné veci vrátane importovaných diel a myšlienok, ktoré našli v Izraeli miesto a uplatnenie.

Nehmotnou hodnotou kultúrneho dedičstva sú najmä jazykové a literárne prejavy šírené ústne alebo zvukovými nosičmi, diela dramatického, hudobného a tanečného umenia, zvyky a tradície, historické udalosti, zemepisné, katastrálne a miestne názvy.

Hmotnou hodnotou kultúrneho dedičstva sú najmä archívne dokumenty bez ohľadu na spôsob zaznamenania informácie, historické knižničné dokumenty a fondy, diela písomníctva, scénografie, kinematografie, televíznej a audiovizuálnej tvorby, zbierky múzeí a galérií, diela výtvarného, úžitkového a ľudového umenia, dizajnu, architektonické objekty, urbanistické súbory, archeologické nálezy a lokality, objekty ľudového staviteľstva, pamiatky výroby, vedy a techniky, historické záhrady, parky a kultúrna krajina.

Dostupné na internete:

<http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok/vsledky/deklaracia-o-ochrane-pamiatok>

4 IZRAEL

Izrael je ešte stále mladý štát s tisícročným dedičstvom. Na jeho výstavbe sa podieľajú Židia z celého sveta. Mnohí prisťahovalci sa hlásia k Izraelu ako ku svojmu domovu. Krajina dáva ľuďom pocit samozrejmej spolupatričnosti, nehľadiac na to, z ktorej časti sveta prichádzajú, alebo aké sú ich politické názory či vierovyznanie. Populácia krajiny dosahuje počet piatich miliónov, pričom vyše 83 percent sú z toho Židia. Okrem židov v Izraeli žije početná skupina moslimov a kresťania.

Izrael je tiež krajina pútnických ciest z celého sveta, krajina Biblie, centrum troch svetových náboženstiev a ich posvätných miest. Najpočetnejšie skupiny Palestínci a Izraelčania už niekoľko desaťročí trvajú na svojich požiadavkách, čo vyvoláva konflikty a Blízkom východe. Pokusy o ich riešenie sú veľakrát neúspešné. Izrael je krajina orientovaná a vonkajší svet usilujúci sa o trvalý mier so všetkými svojimi susedmi (Kochov, 1995, s. 32)

4.1 Dejiny izraelského štátu

Udalosti vedúce ku vzniku moderného Izraelského štátu začali na začiatku 16. storočia, keď Osmanská ríša ovládala územie, vtedy nazývané Palestína. Spočiatku Palestína prosperovala, ale v 18. storočí sa dostávala do okrajového pôsobenia v tureckej ríši. Počet Židov je malý, no i napriek tejto malej židovskej komunity sa začína prejavovať snaha o obnovu židovského štátu. Prvá židovská štvrť vznikla za hradbami Jeruzalema, nastala renesancia hebrejského jazyka ktorý bol po dlhé obdobie iba blaho služobnou rečou. Postupne sa hebrejčina stáva hovorovou rečou a v druhej polovici 19. storočia začali v tomto jazyku vychádzať prvé židovské noviny. V roku 1881 sa hebrejčina dostáva do škôl ako vyučovací jazyk. Pod vplyvom snáh o vytvorenie vlastného židovského štátu sa začala prvá vlna hromadného osídľovania palestínskych území židovskými prisťahovalcami. Židia prichádzali z juhu z Jemenu, zo severu z Ruska, zo západu z Maroka a z východu z Iraku. Židia nakupovali pôdu za vysokú cenu od neprítomných arabských zemepánov, aby sa mohli natrvalo usadiť. Wagner (2002, s.18) uvádza: „Väčšina zakúpenej zeme predtým nebola obrábaná, bola močaristá, plná kameňov, piesočnatá alebo z nejakého iného dôvodu bola pohladená za neobrábateľnú.“

Aj podľa komisie Peel (Britskej, 1937), Wagner (2002, s.18) uvádza: „Arabské obvinenia, že Židia získali príliš veľké územia dobrej pôdy nemôžu obstáť. Veľké množstvo pôdy, ktoré teraz odnáša pomarančové sady, bolo predtým piesočnými dunami alebo močiarmi a pri zakúpení bolo neobrábané.“

V čase 1.svetovej vojny 1914-1918 Veľká Británia uskutočnila okupáciu týchto území a Palestína prešla pod jej správu, čo v roku 1920 potvrdila aj Spoločnosť národov. Po Palestíne prichádza čoraz viac Židov, čomu sa Veľká Británia snaží zabrániť. V čase britského mandátu sa odohrávali dôležité boje Židov za národnú slobodu. V roku 1920-1930 začali Arabi mnohé ozbrojené útoky proti židovským osídleniam, pri ktorých zomrelo mnoho Židov. Takisto aj Židia sa uchýľovali k rôznym ozbrojeným a teroristickým akciám. Na konci 2. svetovej vojny, ktorá veľmi kruto zasiahla do života Židov, Svetový sionistický kongres požaduje utvorenie židovského štátu v Palestíne. Na návrh Británie roku 1947 Organizácia spojených národov doporučila konfederatívne usporiadanie. V novembri 1947 aj napriek protestu arabských krajín, OSN požiadavku Židov na vytvorenie vlastného štátu na území Palestíny schválila. Palestína na základe tohto rozhodnutia sa rozdelila na Židovský a Palestínsky štát a Jeruzalem získal osobitný medzinárodný štatút. Izraelský štát mal mať rozlohu 56,47% a Arabský štát 42,88% rozlohy z pôvodného územia (Krajčí, 1997, s.22).

14.5.1948 bol uskutočnený britský mandát nad Palestínou a v Tel Avive bol vyhlásený samostatný štát Izrael, ktorí ihneď uznali dve najväčšie veľmoci USA a ZSSR. Židovský politik Ben Gurion vtedy povedal: Krajčí (1997, s.22) uvádza: „Dvetisíc rokov sme čakali na túto chvíľu, ktorá teraz prišla, keď sa naplnil čas nemôže sa bohu nič postaviť so cesty. Štát Izrael je založený na slobode, spravodlivosti a mieri v zmysle predpovedí prorokov.“

Izraelský štát bol vyhlásený za nezávislý o čom svedčí aj podpísaná deklarácia o nezávislosti, v ktorej sa píše: Wagner (2002, s. 26-27) uvádza: „ Izraelský štát bude pestovať rozvoj krajiny v prospech všetkých jeho obyvateľov, bude založený na slobode, spravodlivosti, mieri, bude zabezpečovať plnú rovnosť sociálnych a politických práv všetkých jeho obyvateľom nezávisle od ich vierovyznania, rasy alebo pohlavia, bude garantovať slobodu vierovyznania, svedomia, jazyka, vzdelania a kultúry, bude ochrancom posvätných miest všetkých náboženstiev a bude verný princípom Charty Organizácie Spojených národov.“

Jedným z najdôležitejších symbolov Izraelského štátu je izraelská zástava, ktorá bola založená na dizajne židovského modlitebného šálu (talib), reprezentovaného dvoma modernými pásikmi na bielom podklade. V strede zástavy je Magen Dávid, Dávidová

hviezda ktorá sa skladá z dvoch prekrížených trojuholníkov. Jeden reprezentuje prirodzenosť boha ako stvoriteľa, Vykupiteľa a Učiteľa. Druhý trojuholník predstavuje vzťah medzi bohom, človekom a ostatnými (Wagner, 2002 s. 29).

Palestínsky Židia, túžiaci po nezávislosti, prijali rozdelenie oblasti, ale Arabi plán OSN od začiatku bojkotovali svoj podiel zeme neprijali. Namiesto toho päť arabských armád (Egypt, Sýria, Zajordánsko, Libanon a Irak) okamžite napadlo vznikajúci štát Izrael s presvedčením, že Izraelcov zlikvidujú. Generálny tajomník Arabskej ligy v Káhire Azzam Paša povedal: Wagner (2002, s. 28) uvádza: „Toto bude vojna vyhladzovania a dôležitého masakru, o ktorom sa bude hovoriť ako o mongolskom masakri a o križiackych výpravách.“ Izrael sa vojne ubránil a zachoval to, čo mu OSN priznala.

Po ustanovení Izraelského štátu roku 1948 sa začali židovský utečenci druhej svetovej vojny vracieť späť. V rokoch 1948-1972 prišlo do Izraela vyše 1 400 000 prisťahovalcov (Wagner, 2002, s. 28). V súčasnosti Palestínčania definujú Palestínu ako oblasť západe od rieky Jordán, ako krajinu, ktorá sa skladá z Izraela Západného brehu a Gazy.

Tak Židia ako aj Arabi si robia bezvýhradné nároky a tú istú zem. Z toho vznikajú stále nové konflikty, ide o posvätné územia, ktoré chcú mať vo svojom výlučnom vlastníctve. Aktivity Arabov na zjednotenie arabského sveta vyrástli do založenia Organizácie pre oslobodenie Palestíny v máji 1964. Cieľom Organizácie bolo zjednotiť arabské štáty pod egyptskou vládou pod zámienkou zničenia Izraela. V roku 1967 vypukla takzvaná šesťdňová vojna od 5. – 10. júna 1967. Počas vojny izraelské vojská obsadili Egyptský polostrov Sinaj, Sýrske Golanské výšiny a Jordánske územie na západnom brehu rieky Jordán. Ďalšia vojna vypukla 6. októbra 1973, kedy Egypt a Sýria vo dvoch frontoch napadli Izrael a pokúšali získať späť svoje územie okupované Izraelom. Vojna sa skončila, Izrael územia nevydal, dokonca začal na nich budovať vlastné osady.

Novú kapitolu v izraelsko-arabských vzťahoch znamenalo podpísanie mierovej zmluvy medzi Izraelom a Egyptom 26. marca 1979 v USA v Campe Davide. Podľa zmluvy Izrael postupne do roku 1982 opustí celý Sinajský polostrov a vráti ho Egyptu. V to istom roku v záujme predvídania útokov zo strany organizácie pre oslobodenie Palestíny Izrael zaútočil a palestínske pozície v Libanone- tzv. Libanonská vojna. Izrael bol nútený opustiť Libanon, ale pod kontrolou mu zostalo 40 km pásmo na území Libanonu (Krajčí, 1997, s. 24).

Po roku 1989 po páde železnej opony prichádzajú do Izraela Židia z provincií Sovietskeho zväzu. Nástupom Jicenaka Rabína za izraelského premiéra po voľbách roku

1992 dostáva mierový proces na Blízkom východe neobyčajnú dynamiku. V roku 1993 bola medzi Izraelom a Palestínou podpísaná mierová zmluva, ktorá Palestínčanom zaručovala čiastočnú samosprávu v okolí Jericha a v pásme Gazy.

Ťažkosti mierového procesu sa začali objavovať v roku 1996 po smrti Jicenaka Rabína odstupom pravicovej strany a čele s Poenjamínom Netanjaku.

Udalosti na blízkom východe sleduje celý svet. Aktivity mierového procesu aj napriek mnohým ťažkostiam pokračujú. Snažia sa i v súčasnosti o to politici ako bol Bill Clinton, Jasír Arafat i súčasný americký prezident Barack Obama.

Z mnohých aktivít vidno, že Blízkovýchodný proces je veľmi komplikovaný a mier na Blízkom východe je veľmi ďaleko. (Krajči, 1997, s. 24).

4.2 Dnešný Izrael

Dnešný Izrael môžeme pomenovať zázrakom modernej doby, ktorý povstal vďaka tvrdej práci židovského národa. Izrael je v súčasnosti jedinou skutočnou demokratickou krajinou a Blízkom východe so živým a fungujúcim volebným systémom, s viacerými politickými stranami, ktoré predstavujú rôznorodosť politických názorov, od konzervatívneho po liberálno-arabský a od sekundárneho po ultra-ortodoxný, židovský . (Wagner, 2002, s.37)

Izrael poskytuje svojim občanom ucelený systém vzdelávania s najvyššou úrovňou vzdelávania na svete, zdravotný systém zabezpečuje zdravotnú starostlivosť pre všetky vrstvy obyvateľstva, sociálnu pomoc, ktorá poskytuje služby a pomoc rovnako židom aj Arabom, poľnohospodárskym systémom, ktorý premenil túto krajinu púšti a močiarov na prosperujúcu oblasť, ktorá z Izraela urobila významného svetového vývozcu potravín, armádou vždy ubrániť svojich obyvateľov pred nepriateľmi.

Jeho hlavným priemyslom je najmä turizmus a poľnohospodárstvo. Moderné technológie sú v súčasnosti priemyslom najvyšším príjmom, vytvárajúc všetko od nových počítačových dizajnov a rozvoja hardvéru a softvéru až po vyspelé zdravotnícke a poľnohospodárske technológie (Wagner, 2002, s. 34-38).

Izrael je krajina starobylá i moderná zároveň. Starobylá preto, že práve tu spočívajú korene dnešnej civilizácie a že práve tie položili biblickí praotcovia základy židovského monoteizmu. Zároveň je to krajina moderná a nová preto, že len 20. storočí sa stala miestom znovuzrodenia celého jedného národa, miestom, kde sa zrodil nový spôsob života a tiež miestom, kde jeho obyvatelia tu prišli len nedávno z viac ako sedemdesiatich krajín

sveta. K rozvoju krajiny prispeli novozakladané kibuce, činnosťou ktorých sa zrodil i nový spôsob života a krajina sa opäť zazelenala úrodnými poliami. Kibuce i v súčasnosti patria k najpozoruhodnejším a najpôvodnejším fenoménom novodobého sionizmu. Slovo kibue označuje poľnohospodársko-priemyselný systém spoločného vlastníctva a spoločenského života, na ktorom bolo do veľkej miery založené zavodňovanie pôdy Izraela. Aj napriek tomu, že i dnes je život v kibucoch vedený starou kolektivistickou morálkou, súčasný obyvateľ kibucu má k dispozícii spoločenské kluby, bazény, knihovne a múzeá, ktoré majú len málo spoločného s ťažkými začiatkami pôvodných zakladateľov. V moderných kibucoch hrajú významnú rolu i rôzne kultúrne činnosti. Semináre koncerty, výstavy, exkurzie, archeologické a ekologické aktivity to všetko sú zaujímavé spôsoby ako užitočne tráviť voľný čas. Mimoriadne ekonomické výsledky kibucov sú dielom necelých troch percent všetkých obyvateľov Izraela. Intenzívna poľnohospodárska výroba a vysoko rozvinutý priemysel radí Izrael medzi krajiny s vyspelým a pokrokovým hospodárstvom.(Bourbon, 1997, s. 20-21).

Moderná izraelská ekonomika nie je založená len na nových technológiách, ako je napríklad poľnohospodársky zavlažovací systém a počítačmi riadená výroba, ale tiež na starobyklých židovských profesiách. Diamantová burza v Ramat Gane je najväčšia na svete (Kochav, 1995, s. 94). Turistika na posvätné jeruzalemské miesta, sa nikde na svete nenachádza z neopakovateľnou prírodou, slnkom zaliatymi miestami, sa stáva stále viac najvýznamnejšou záležitosťou.

Izraelské územie súvisí s vytvorením zemskeho zlomu v priebehu geologických období. V strede krajiny vo výške 900m nad morom sa tiahne masív hôr, zatiaľ čo dno Mŕtveho mora zoskupuje do hĺbky 382,5 m pod úroveň morskej hladiny.

4.3 Zemepisné a všeobecné informácie o Izraeli

Izrael je pomenovanie oficiálneho nezávislého štátu, ktorý bol obnovený 14.mája 1948. Nazývaný ako Židovský štát. Každý Žid na svete má v ňom zaistené právo na azyl. Štát Izrael chráni rovnako všetky posvätné miesta, či sú židovské, kresťanské alebo moslimské. Každý občan Židovského štátu má hlas v parlamentnej demokracii- izraelský právny systém tvorí stodvadsaťčlenný Kreset. V krajine je zavedená povinná vojenská alebo národná služba, ktorá si vyžaduje od mladých mužov a žien po skončení strednej školy. (Kochov, 1995, s. 100).

Základné údaje

rozloha : 20770km²

hlavné mesto: Jeruzalem

Štátne zriadenie : republika

Správne členenie: 6 dištriktov (len Izrael bez obsadených a autonómnych palestínskych území)

Obyvateľstvo: 6,03 milióna (290 obyv./km²)

Jazyky: hebrejčina, arabčina (oba sú úradné), angličtina

Hrubý domáci produkt: 16 180 USD/obyv.

Mena: 1 nový šekel= 100 agorátov

(Globus Kontinenty Ázia, s.17, 2004)

Medzinárodné členstvo štátu Izrael:

-GATT- všeobecná dohoda o clách a obchode

IBRD- svetová banka pre obnovu a rozvoj

MMF- medzinárodný menový fond

OSN- organizácia spojených národov

UNESCO- organizácia OSN pre vzdelávanie, vedu a kultúru

UNHCR- úrad vysokého komisára OSN pre utečencov

WHO- svetová zdravotnícka organizácia

(Krejčí, s.28)

Najvyšší bod: HAR MERON (1208m)

Najnižší bod: MŔTVE MORE (400m pod hladinou stredozemného mora)

Najdlhšia rieka: Jordán (320 km)

Moria: Stredozemné, Červené, Mŕtve, Galilejské

Flóra: 3000 druhov rastlín

Fauna: 200 druhov zvierat 450 druhov vtákov

(Krejčí, s.28)

Najtypickejšou plodinou v Izraeli je palma. Okrem posvätných miest Izrael chráni niektoré územia. Dnes je v Izraeli 311 chránených území s rozlohou 300 km². Osobitnú ochranu majú:

ARAD- brána k Judskej púšti

MIZPA RAMON- kráterové územie v Negevskej púšti

KOTVATA- v Aravskej rovine s biblickou záhradou

HAIBAR- v údolí ARABA(tu sa nachádzajú aj informačné turistické strediská)

Zo všetkých živočíšnych druhov sú v Izraeli na prvom mieste ryby, ktorých je viac ako 500 druhov. Najväčším problémom v Izraeli je pitná voda. Voda hrá aj najväčšiu úlohu pri riešení mierového procesu v tomto regióne. Z Genezaretského jazera, ktoré je zásobňou pitnej vody, sa prostredníctvom zložitého systému rozvádza až do 300 km vzdialenosti (Krajčí, 1997, s.28).

Obyvateľstvo

Podľa štatistiky z roku 1996 mal štát Izrael 5,5 milióna obyvateľov. V roku 1948 mal len 650 tisíc obyvateľov. V Izraeli žije 81% Židov(4 455 000), 14% Arabov-mohamedánov- (770 000) a 3% kresťanov(165 000). Okrem týchto najpočetnejších skupín obyvateľstva podľa vierovyznania v krajine žije asi aj 50 000 Drúzov (Krajčí, 1997, s.28).

Väčšina Židov, ktorí dnes žijú v Izraeli sa tam nenarodila. Najviac obyvateľov Izraela žije v troch najväčších mestách a to v Jeruzaleme, Tel Avive a Haife. Približne 12% obyvateľov žije na vidieku. Na okupovaných územiach v pásme Gazy a na Západnom brehu Jordánu žije takmer 3 milióny Palestínčanov a 100 000 židovských osadníkov. Do krajiny sa najviac ľudí prisťahovalo po vzniku Izraelského štátu a po páde komunizmu z východoeurópskych štátov. Od roku 1970 platí zákon, podľa ktorého každý Žid bývajúcí kdekoľvek na svete má právo návratu do svojej pôvodnej vlasti. Židovskí obyvatelia sa delia na Aškenazov a Sefardov. Jazyk aškenázskych Židov sa menuje jidiš, ktorého základom je stredoveká nemčina s hebrejskými a slovanskými prvkami. Sefaradi sú Židia, ktorý pochádzajú najmä zo severnej Afriky, Španielska, Portugalska, Francúzska a Palestíny. Od aškenzov sa Sefardi líšia synagogálnou liturgiou a aj štýlom života, ktorý je viac orientálny. Základom ich jazyka je španielčina a portugalština.

V Izraeli sa dá hovoriť všetkými svetovými jazykmi. Spoločný úradný jazyk je novohebrejčina. Pre arabské obyvateľstvo je úradným jazykom arabčina. V celom Izraeli sa najlepšie dá dohovoriť anglicky. Židovskí obyvatelia sa delia podľa toho, ako prísne dodržiavajú Mojžišové zákony a náboženskú tradíciu predkov. Podľa toho sa delia na viaceré smery: ortodoxný judaizmus, progresívny judaizmus, konzervatívny judaizmus a nivystický judaizmus.

Posvätnou knihou židov je biblia a zákon Tóra. Znalec Tory a náboženský učiteľ sa volá Rabín. Židovské chrámy a modlitebne sa menujú synagógy. Židia majú zaužívané zvyky, ktoré tradične dodržiavajú. Medzi najznámejšie patrí obriezka chlapcov na ôsmy deň po

narodení nosenie okrúhlej čiapočky kipo na temene hlavy. Židia majú počas kalendárneho roka sviatky, ktoré sú spojené s dejinami židovského ľudu ako aj s jeho vzťahom k bohu a svetu. Najdôležitejšie židovské sviatky sú Pesach, Savuot, Roš hašana, Yom Kipur, Chanuka a Purim. Sobotný deň sa volá Šabat. V súčasnosti boli zavedené aj nové sviatky oslavujúce nezávislosť Izraela (Krajčí, 1997, s.31-40).

Druhou početnou skupinou obyvateľstva v Izraeli sú palestínski Arabi, ktorí si robia nároky na tú istú zem ako Židia. Z toho sú stále nové konflikty. Počas nepokojov palestínsky utečenci z Izraela odišli do pásma Gazy a do Jordánska. Arabi vyznávajú učenie Mohameda a hlásia sa k moslimskému náboženstvu, ktoré sú v ostrom kontraste so židovským a kresťanským náboženstvom. Arabi zachovávajú pôstny mesiac Ramadan. Ich Bibliou je Korán, ktorý napísal Mohamed. Najdôležitejšie islamské sviatky sú Al-Id, Al-Kabir, Muharram, Rabi Al-Auval a Al-Id As-Sagir. Od roku 655 sa palestínsky Arabi delia na Šítov a Charidžov. (Krajčí, 1997, s.43-46).

Rozloha

Izrael má rozlohu 20 700km². Rozkladá sa v dĺžke 400 kilometrov, šírka jeho územia sa pohybuje od 13-110 kilometrov. Od púštného piesku po morské zálivy a tiché priestory v skalách všade sa nachádzajú pamiatky dávno minulých dôb (Bourbon, 1997, s.58).

Juh Izraela tvorí púšť Negev s obrovskými skalnými útvarmi, bizarnými kaňonmi, veľkými piesočnými dunami. Na severovýchodnom okraji púštnej oblasti leží Mŕtve more, najnižšie položené pevninské územie na Zemi. Izrael nie je veľká krajina, a preto ani vzdialenosti medzi mestami nie sú veľké. Každé historický, archeologický či turisticky zaujímavé miesto v Tel Avivu alebo Jeruzaleme môže turista navštíviť za jeden deň. Aj napriek svojej malej rozlohe je územie Izraela veľmi členité. Na každom kroku prekvapí stopami dejín starými viac ako tisíc rokov a ich pôsobivosť umožňuje vzhľad tejto neopakovateľnej krajiny. Na severe sa od Stredozemného mora po rieku Jordán tiahne Galilejská vysočina. Mŕtve more a priekopová prepadlina Jordánu ohraničujú Izrael na východe. (Glóbus Kontinenty Ázia, 2004, s.17).

Podnebie Izraela

Aj podnebie Izraela akoby odrážalo zložité geografické a národnostné aspekty krajiny. V rozmedzí niekoľkých kilometrov prechádza z tropického do mierneho pásma. Na pobreží Stredozemného mora prevláda od apríla do konca novembra suché a veľmi teplé počasie, ale počas najväčších júlových a augustových horúčav od mora zaduje chladný morský vánok. Zima v celej krajine býva veľmi krátka, trvá od novembra do februára. Teploty ovzdušia sú mierne, často prší a sneží len málokedy. Na juhu krajiny prevláda pekné slnečné a teplé počasie, v Negevskej púšti a v oblasti okolo Mŕtveho mora teploty často dosahujú až vyše 40°C (Bourbou, 1997, s.58).

Doprava

Izrael má dobre vyvinutú infraštruktúru. Prevažná časť exportu sa zabezpečuje cez morské prístavy v Ašdode, Aškelone, Haife a Elate (Glóbus Kontinenty Ázia, s.17, 2004).

Hospodárstvo

Bývala agrárna krajina sa zmenila na prosperujúci štát, predstavujúcim 81% hrubého domáceho produktu. Najvýznamnejšími priemyselnými odvetami sú potravinárstvo, nutilurgia a automobilový priemysel. Základňou poľnohospodárskej výroby sú kolektívne (Glóbus Kontinenty Ázia, s.17, 2004).

Cestovný ruch

Izrael ako Svätá zem troch svetových náboženstiev sa pýši veľkým množstvom kultúrnych pamiatok. Sú to predovšetkým zrúcaniny chrámov a miest zo židovského a z rímskeho obdobia, predkresťanské a byzantské kostoly, ako aj mestá a pevnosti z čias križiackych výprav (Glóbus Kontinenty Ázia, s.17, 2004).

5 NAJVÄČŠIE TURISTICKÉ CENTRÁ IZRAELU

Navštíviť Izrael a jeho kultúrohistorické pamiatky je pre turistu zážitok na celý život. V každej ročnej dobe sa najväčšie turistické centrá Izraela hemžia turistami z celého sveta. Život v nich neutícha v žiadnu dennú hodinu. Je preto, že každý kto navštívi túto nezabudnuteľnú krajinu sa na malom kúsku zeme môže oboznámiť so všeobecnými pamiatkami. Tie sa nachádzajú na celom území Izraela, je ich nespočítateľne množstvo.

Najčastejšími centrami turizmu sú miesta známe po celom svete. Sú to jednak starobylé mestá s historickými pamiatkami, zaujímavé prírodné útvary, náboženské tradície troch náboženstiev. Mnoho turistov sa do Izraelu opätovne vracia, pretože poznať Izrael sa prvý raz ešte nikomu nepodarilo.

5.1 Jeruzalem

Jeruzalem leží vo výške 800 metrov v judejských horách, 70 km na východe od Tel Avivu, v strede krajiny, a preto je východným miestom pre cesty po celej krajine. V Jeruzaleme v tesnej blízkosti žijú vyznávači troch monoteistických svetových náboženstiev. Pre Židov tu stojí veľký chrám, pre kresťanov je toto miesto spojené s pôsobením, smrťou a znovuzrozením Ježiša a pre moslimov Skalný dom a mešita AL-Aksa patrí k najposvätejším miestam Islamu. Tieto miesta navštevuje každoročne veľké množstvo turistov a pútnikov. Všetky uvedené turistické pamiatky ležia vedľa seba v Starom meste obklopené hradbami. Aj napriek tomu, že Jeruzalem v preklade znamená miesto mieru, nie mier ale vojna je pre toto mesto charakteristické. Dvanásťkrát bolo zničené ale vždy nanovo vybudované a des je krajšie ako kedy predtým (Gerhard, 1991 s. 62).

Jeruzalem sa stal hlavným mestom Izraela po šesťdennnej vojne kedy anketoval Staré mesto. Spojené národy tento krok nikdy neuznali a väčšina štátov svoje zastupiteľské úrady ponechali v Tel Avive.

Jeruzalem bol vždy a aj v súčasnosti je križovatkou medzi Východom a Západom. Na ploche len niekoľko sto štvorcových metrov stoja vedľa seba Západná stena, Umarová mešita a Chrám Božieho hrobu- najsvätejšie miesta monoteistických náboženstiev.

Obyvatelia Jeruzalema Židia, kresťania, moslimovia, Arabi, Drúzi žijú spoločným a jednako odlišným životom a udržiavajú si svoju vlastnú identitu.

Jeruzalem patrí určite medzi najzaujímavejšie mestá na svete. Jeho históriou prešli proroci, izraelský kráľ, najznámejšie osobnosti dnešného sveta a vykupiteľ Ježiš Kristus. Jeruzalem bol trikrát hlavným mestom Izraelského národa. Leží na skalnatom, vápencovom horskom výbežku. Na východe sa nachádza Olivová hora.

Pri návšteve dnešného Jeruzalema je potrebné si uvedomiť, že miesto Jeruzalema a jeho poloha je autentická, ale konkrétne miesta nemusia byť des tam, kde historický skutočne boli. Výnimku tvorí Getsemanská záhrada, Golgota, Cedrou a iné.

Obyvatelia Jeruzalema sa delia podľa vierovyznania. Za dnešných obyvateľov je 407 000 Židov, 140 000 moslimov a 15000 kresťanov. Židovské obyvateľstvo sa v Jeruzaleme rozrástlo po prisťahovaleckých vlnách. Židovská populácia vzrástla 34-krát, moslimská 20-krát a kresťanská 3-krát (Krajčí, 1997, s. 103).

5. 1. 1 Kultúrohistorické pamiatky Jeruzalemu

Pre mesto Jeruzalem sú typické nízke domy a úzke uličky, v ktorých sa odohrali slávne udalosti minulých vekov. Tesne vedľa seba a obmedzenom priestore stoja majestátne chrámy troch hlavných monoteistických náboženstiev.

Slovo Jeruzalem znamená miesto pokoja. Arabi ho menujú AL KUDS- sväté mesto. V Jeruzaleme je osem brán, ktoré boli postavené prípadne obnovené v 16. storočí sultánom Sulejmanom. Ide o tieto brány:

- Herodesova –strážna
- Štefanská – brána levov , je oproti Olivovej hore
- Zlatá – cez túto bránu kráčal Ježiš a Kvetnú nedeľu. V roku 1530 ju Turci zamurovali a zmurovaná je dodnes.
- Nová – je najmenšia v starom meste a prechádza sa cez ňu do kresťanskej štvrte Jeruzalemu
- Damašská – je najväčšia a najkrajšia
- Sionska – cez ňu sa vstupuje k hrobke kráľa Dávida a do komplexu budov Poslednej večere a Sione. (Krajčí, 1997, s. 101)

Jeruzalem je dnes rozdelený na štyri štvrte podľa toho, akého vierovyznania v nich obyvatelia žijú. Sú to tieto štvrte:

- Mohamedánska – s najvyznanejšími mohamedánskymi mešitami: Omarová a AL AKSA

- Arménska – je na juhozápade a vstupuje s do nej Jaffskou bránou.
- Židovská – vstupuje sa do nej Sianskou a Hnojnou bránou. Začína sa Múrom nárekov a pokračuje smerom k arménskej štvrti.

5. 1. 2 Pamiatky židovského Jeruzalemu

Pre Židov je Jeruzalem nielen hlavné mesto Izraela ale tiež domovom Židov z celého sveta. Navštevujú ho pri oslavách židovských sviatkov ako napríklad Arickú zmluvu, Veľkej noci a Šavu'ot.

Židovská štvrť sa dnes rozkladá na v oblasti Západnej steny na chrámovej hore. Stena je pre Židov posvätným miestom, pretože označuje počiatok požehnaní židovského národa a tvorila základ pod dnešným chrámom, ktorý bol zničený. Pretože ľudia ku tejto stene chodia trúchliť, dostala názov Múr nárekov.

Múr nárekov

Je to zvyšok posledného Jeruzalemského chrámu, ktorý zrekonštruoval Herodes. Chrám v roku 70 zničil Titus a zachovala sa iba táto časť ako gesto rímskych vojakov. Boli obdobia keď Židia k múru nemali žiadny prístup, až po šesťdňovej vojne sa stal miestom národnej a náboženskej identity Židov a miestom ich najväčšej úcty.

Pred samotným múrom je námestie, ktoré je schopné prijať tisíce návštevníkov – je to akoby prírodná modlitebňa. Ľudia prichádzajú k Múru nárekov vkladajú do medzier kvádrov steny odkazy so svojimi želaniami a prosbami v nádeji na ich splnenie. Múr je dlhý 48m a 18m vysoký. Rozdelený je na dve časti. Väčší priestor slúži mužom, menší na pravej strane je vyhradený pre ženy.

Aj toto posvätné miesto pre Židov sa stalo príležitosťou pre zhoršenie vzťahov medzi Arabmi a Židmi. V roku 1990 arabský provokatéri z chrámovej plošiny začali hádzať na modliacich sa Židov kamene. Izraelská armáda zasiahla na ochranu svojich veriacich i ostatných návštevníkov a zastrelila 22 Arabov.

V priestranstve námestia pred múrom stále vyteká pitná voda. (Krajčí, 1997, s.109-110).

Jeruzalemský chrám

Po dobytí Jeruzalema kráľ Dávid na hore Moriah sa rozhodol postaviť chrám. Stavbu realizoval jeho syn Šalamun. Dostal vyše 150 tisíc robotníkov. V roku 587 ho Babylončania zničili. Na jeho ruinách bol postavený nový druhý chrám, ktorý bol v krátkej dobe zničený, opäť obnovený až nakoniec v roku 70 Titusom úplne zničený. Terajší Múr nárekov je pamiatkou na posledný Herodes chrám. Aký bol život bohatých Židov v 1. storočí n.l. sa dá usúdiť z vykopávok nájdených v Herodianskych palácoch. Interiéry boli luxusné, vyzdobené freskami a pod (Kochov, 1995, s.163).

Veľká synagóga

Patrí medzi pamiatky starého Jeruzalemu. Ide o cirkevnú stavbu – synagógu ktorá bola postavená v roku 1982 umožňuje 1000 veriacim sa modliť. Strecha sa dá otvoriť. V synagóge sa často konajú svadby, pretože tie sa musia konať pod otvoreným nebom (Gerhard, 1991, s.68).

Židovská štvrť

Po roku 1967 bola táto štvrť zrekonštruovaná podľa starých urbanistických a architektonických predlôh. Bývajú v nej výlučne židovské rodiny. Nachádzajú sa tu pozostatky synagógy Hurva zničenej v roku 1948 (Gerhard, 1991, s.68).

V Jeruzaleme môže turista navštíviť viacero zaujímavých múzeí napr. Islamic muzeum, Izrael-Muzeum, Mayerovo múzeum islamského umenia, Múzeum dejín Jeruzalemu, Rockefellerovo múzeum a najznámejšie múzeum holokaustu Jad Vašem (Yad Vashem).

Jad Vašem (Yad Vasem)

Je to národný izraelský pamätník pripomínajúci zavraždenie 6 miliónov európskych Židov nacistami. Nachádza sa na západnej časti Jeruzalema. Pamätník vznikol na základe zákona schváleného izraelského parlamentom roku 1953. Predstavuje utrpenie Židov v Nemecku a ďalších európskych krajinách, ich pobyt v getách a koncentračných táboroch počas 2. svetovej vojny. Pri večnom ohni sú mená koncentračných táborov, v ktorých

zahynulo mnoho nevinných Židov. Veľmi dojemné až otrasné je Sieň detí. V sieni s tisícami hviezd svetielka symbolizujú známe detské životy.

Pamätník Yad Vasem stojí na tzv. Herzlovom vrchu. (Krajčí, 1997, s.114)

Neďaleko Izraelské parlamentu súčasťou Izraelského národného múzea je Dom knihy. Tu sú vystavené kumánske zvitky objavené v roku 1947 a sú najvýznamnejším archeologickým nálezom v izraelských dejinách. Tu je uložený aj rukopis celej Izajášovej knihy (Bourbon, 1997, s.46).

V blízkosti Jeruzalema sa nachádzajú posvätné miesta tak pre Židov ako aj kresťanov. Jedným s takýchto miest je Olivová hora.

Olivová hora

Sa nachádza na východ od Jeruzalema. Z jej vrcholu je najkrajší pohľad na celý Jeruzalem. V útrobach olivovej hory sú pochovaný starožobný proroci i mnoho Židov, pretože podľa prorokov práve tu dôjde ku vzkrieseniu mŕtvych. Podľa kresťanskej tradície na tomto mieste Ježiš naučil apoštolov modliť sa Otčenáš. Na vrchole Olivovej hory, ktorý je 809 m nad morom je miesto, z ktorého Ježiš vstúpil do neba. Západný svah Olivovej hory patrí medzi najstaršie cintoríny na svete.

Hora Sion

Aj toto miesto je posvätné pre Židov i kresťanov. Spája sa s účinkovaním kráľa Dávida, tu bola Posledná večera, zoslanie ducha svätého na apoštolov. Blízko Sionskej brány leží na vyvýšení symbolický Dávidov hrob. Je pod priestorom poslednej večere. Sarkofág je pokrytý zamatovou modrou látkou s Dávidovými hviezdami a okolo sú posvätné texty písma Tóry (Krajčí, 1997, s.107).

5. 1. 3 Jeruzalem - islamské pamiatky

Podobne ak kresťania a Židia aj vyznávači islamu majú v Jeruzaleme vlastné posvätné miesta. Symbolom islamu v Jeruzaleme je Umarová mešita.

Umarová mešita

Postavená približne v roku 699 a známa tiež pod názvom Chrám skaly je jedným z najposvätnjších miest islamského náboženstva a konečnou zástavkou Muhammadovej púti z Mekky do Jeruzalemu. Má zlatú kupolu, ktorá sa vypína nad abrahamovou skalou, na ktorej je odtlačok prorokovho chodidla.

Umarová mešita je celá vykladaná zlatom a keramikou. Vonkajšie steny osemhrannej budovy zdobí v hornej časti majolika a v dolnej časti sú mramorové dosky (Bourbon, 1997, s.38).

K vlastnému Chrámu skaly patria ešte tri menšie budovy s kopulami, ktoré spoločne tvoria jeden celok. Ide o Dóm Nanebovzatia proroka, Dóm proroka a Re'azový dom. Umarová mešita bola postavená ako svätina pre posvätný kameň – miesto odkiaľ Mahammed vstúpil na nebesia. Preto je mešita skôr miestom púti ako mešita pre pravidelné obraty a modlitby. (Kochov, 1995, s. 190)

5. 1. 4 Miesta kresťanskej tradície v Jeruzaleme

V Jeruzaleme sa jednotlivé náboženstvá dopĺňajú, nežby stále voči sebe a tak v tomto meste prebiehajú rôzne náboženské obrady v obradných rúchach. Aj v Jeruzaleme prevláda duch ekumenizmu a početné kresťanské inštitúcie sú otvorené každému. Na pôde Jeruzalemu za najposvätnjšie miesta kresťanov patrí predovšetkým Chrám Božieho hrobu.

Chrám božieho hrobu

Je to veľkolepá bazilika, ktorú dal postaviť cisár Konštantín I. Veľký na mieste zvanom Golgota. Krypta baziliky stála na mieste nálezu Ježišovho kríža. Chrám bol niekoľko krát zničený, prestavený a opravovaný. Okrem Kristovho hrobu sa tu nachádza aj kaplnka, ktorá bola postavená na mieste, kde sa stala Mária svedkom vzkriesenia svojho syna. o chrám sa delí viaceré cirkvi. Každá kresťanská komunita má vlastnú kaplnku a oltár s vlastnými obradmi(Borbou, s.62). Ježišov hrob je od miesta ubližovania vzdialený asi 50 metrov. Do božieho hrobu sa vchádza cez kaplnku anjela, ktorý má výšku 1,33 metra. Boží

hrob má tieto rozmery: dĺžka 8,3 metra, šírka 5,9 metra a výška tiež 5,9 metra (Krajčí, 1997, s. 111). V chráme božieho hrobu sa končí krížová cesta.

Krížová cesta

V celom Jeruzaleme sú smerovky s nápismi Via Doloresa – cesta bolesti – krížová cesta so 14 zastaveniami Ježiša na ceste svojho umučenia. Prví kresťania si cestu Kristovej bolesti spútomňovali procesívou, ktorá sa začínala pri rímskej pevnosti Antónia a smeruje ku Chrámu božieho hrobu. Na začiatku Krížovej cesty sa nachádza kostol zasvätený sv. Anne – matke Panny Márii. (Krajčí, 1997, s. 112-113)

5. 2 Tel Aviv

Tel Aviv, založený v roku 1909 je svojim neustále rastúcim počtom obyvateľov najľudnatejším mestom Izraela. Počas niekoľkých desaťročí sa z pôvodného jadra mesta stalo veľkomestské centrum s priestrannými ulicami, dopravným ruchom, s obchodmi, kultúrnymi strediskami, galériami, múzeami a hotelmi.

Tel Aviv leží na pobreží Stredozemného mora a celé pobrežie dominuje množstvom moderných budov a luxusných hotelov. Pláže Tela Avivu, hojne navštevované sú vždy čisté a upravované, a preto sú ideálnym miestom odpočinku pre turistov i miestnych. K atrakciám mesta a jeho pobrežia je skromný jachtársky prístav najväčší na Strednom východe. Biel námestie a Nová synagóga patrí medzi architektonicky najmodernejšie stavby Tel Avivu. (Borbou, 1997, s. 100).

Tel Aviv je moderné, židovské, obchodné a priemyselné mesto. Je najmodernejším mestom celého stredného východu. Považuje sa za neoficiálne mesto Izraela. Asi 20 km od mesta je jedno z najmodernejších letísk na svete, pomenované po politikovi Ben Gurionovi – zakladateľovi židovského štátu a Tel Avivu sa stal nakrátko aj jeho hlavným mestom. Mesto má vyše pol milióna obyvateľov. Tel Aviv sa považuje za centrum užívania života. Je tiež cieľovou stanicou mnohých emigrantov. Tel Aviv nie je biblickým mestom. Historické a umelecké mesto v Jaffe – prístavnom mestečku, ktoré bolo v roku 1950 priradené k Tela Avivu. Tel Aviv má vybudovaný moderný prístav. V súčasnosti ulice Jaffy sú prepájané s mestom s výhľadom na more a na novú výstavbu Tel Avivu. V drobných obchodíčkoch návštevník Tel Avivu si môže kúpiť umelecké diela a suveníry, ktoré nedostať na iných miestach Izraela (Krajčí, 1997, s.117-118).

5. 2. 1 Kultúrnohistorické pamiatky Tel Aviv

Tel Aviv má len storočnú históriu. Židia ho založili v dunách na severe a na miestach, kde dodnes leží veža Šalom-Mayer. Veža má 140m a poskytuje jedinečný výhľad na mesto a more. Vyhlídková veža je na 34. poschodí.

Návštevníkov Tel Avivu upúta aj starý židovský cintorín, na ktorom sú pochované veľké osobnosti sionizmu: Nardau, Arlosoroff, Dizengoff, Bialik a iní.

Pre turistov je rovnako zaujímavé Staré mesto Yafo. Mestská štvrť obšavaná múrom, s množstvom veží sú miestom úzkych uličiek, domov umelcov, reštaurácií, galérií a kaviarní.

Najnovšou turistickou atrakciou je Fontána ohňa a vody. Fontánu tvorí päť rôzne veľkých kruhov z ušľachtilej ocele s pestrými hliníkovými lamelami, pričom vodné kaskády stúpajú a klesajú synchronne s hudbou. Horiaci plynový plameň pri rotácii vytvára ilúziu spojenia vody s ohňom. Fontána sa denne otáča niekoľkokrát. Je dielom izraelského umelca Jaacova Agama (Gerhard, 1991, s.45).

V Tel Avive sa nachádzajú múzeá, ktoré pre turistov môžu byť rovnako zaujímavé. Medzi takéto patrí múzeum:

- Beth Hatefutsot – poskytuje dôkazy o histórii života Židov v diaspore.
- Etzel Múzeum – v budove zo skla na zbytkoch starých hradieb je dokumentované z hľadiska sionizmu oslobodenie kedysi arabskej Jaffy židovskou teroristickou organizáciou Etzel v roku 1947.

Harry oppenheimer diamond muzeum

Priamo v centre izraelského klenotníckeho priemyslu poskytuje múzeum výstavu vzácných unikátov, okrem toho aj tematické odborné výstavy a vernisáže medzinárodných diamantových návrhárov

Independence hall muzeum

Je to miesto, kde Ben Gurion vyhlásil prvého primátora Tel Avivu Meir- Dizengofa dňa 15. mája 1948.

Tel Aviv muzeum of art

V modernej budove sa nachádza zbierka izraelských i medzinárodných umeleckých diel, v budove je tiež umiestnené komunálne kino (Gerhard, 1991, s.45-46).

5.3 Haifa

Haifa ako mesto nepatrí medzi takzvané biblické mestá. Keď Turci dobyli túto oblasť začali stavať Haifu a neďaleký prístav Akko postupne zanikal. Najzaujímavejšie pamiatky v dnešnom Akku sú križiacke stavby. Teraz leží asi 10 metrov pod úrovňou dnešných ulíc. Haifa sa rozvíjala na úkor prístavu Akko. V súčasnosti je Haifa najpriemyselnejším centrom celého Izraelu. Leží približne 100 km na severe od Tel Avivu. Je tretím najväčším mestom Izraelu. Nachádzajú sa tu konzuláty a zastupiteľské úrady rôznych krajín a majú tu svoje zastúpenie takmer všetky veľké svetové firmy (Krajčí, s.59).

Mesto Haifa sa rozkladá na 7500 hektároch zeme a žije v ňom viac ako 250 000 tisíc obyvateľov (Bourbon, 1997, s.107).

Haifa ktorá sa nachádza medzi morom a horou Karmel nie je len najvýznamnejším obchodným a turistickým prístavom Izraela ale tiež priemyselným centrom Izraelského štátu.

Mestská zástavba sa tiahne od obchodných štvrtí v blízkosti prístavu až po moderné štvrte a záhrady na hore Karmel, od zálivu až po vrcholky okolitých kopcov.

Haifa je živé a bohaté mesto, stredisko hospodárskej a obchodnej činnosti jezreelského údolia (Bourbon, 1997, s. 109).

Cez mesto vedie dôležitá komunikácia medzi severom a juhom Izraela, čo vyvoláva problémy s automobilovou dopravou. Tento problém bol vyriešený tunelom ktorý prechádza pohorím Karmel.

5.3.1 Kultúrohistorické pamiatky Haify

Medzi najatraktívnejšie miesta Haify patria múzeá. Je tu múzeum dejín chleba, múzeum lodí, múzeum železníc, múzeum hudobných nástrojov, múzeum japonského umenia a vzácne archeologické múzeum.

V Haife žijú vyznávači kresťanského, židovského, islamského a najnovšie aj najmladšieho bahaiského náboženstva, ktorého veriaci tu majú svoje svetové centrum.

Bahaiská svätyňa

Je pozlátená kruhová katedrála na úpäti Karmelu oproti haifskému prístavu v perzských záhradách. Svätyňa bola postavená v rokoch 1948-1953 nad hrobom zakladateľa bahaiského náboženstva.

Železničná trať do Damašku

Bola vybudovaná v roku 1905. Jej zbytky možno vidieť na začiatku jednej vyhlídkovej trasy nad Haifou. Všetky vyhlídkové trasy sú vzorne udržiavané a prechádzka po nich zanecháva nezabudnuteľný zážitok z pohľadu na mesto, prístav a more (Krajčí, 1997, s.59-60).

Gan haem park

Park nazývaný Matkina záhrada leží na hore Karmel vysoko nad mestom. Nachádza sa tu biblická Zoologická a botanická záhrada a múzeum počiatku dejín. Najkrajší pohľad na mesto a Haifský záliv je z Panoramickeho centra ležiaceho naproti parku.

Eliašová jaskyňa

Nachádza sa pod horou Karmel na juhu mesta. Jaskyňu tvorí veľká podzemná chodba 40 metrov dlhá, 8 metrov široká a 5 metrov vysoká. Podľa povesti v nej žil prorok Eliaš a slúžila aj ako dočasné bydlisko Márii a Jozefovi po ich návrate z Egypta.

Karmelitský kláštor

Bol založený v období križiackych výprav ako miesto pustovníkov a zachoval sa i v dobách stredoveku. Na konci 18. storočia ho Napoleon využil ako lazaret. V súčasnej dobe sú v Karmelitskom kláštore zbierky zaujímavých starožitností.

Univerzita haifa

Je moderná univerzita, ktorú navrhol brazílsky architekt Oskar Niemeyr. V areáli je umiestnený Strom bolesti, asi 7m vysoká oceľova konštrukcia zo 1400 tenkých listov, ktorá vydáva sférickú hudbu. Túto zaujímavu pamiatku venovali mestu nemecké, rakúske a švajčiarske odbory ako spomienku na obeť holokaustu (Gerhard, 1991, s. 40).

Turisti prichádzajúci do Haify môžu navštíviť aj pamiatky v okolí mesta. Môžu navštíviť Atlit – dobre zachovanú niekdajšiu križiacku pevnosť chránenú hradbami priamo pri mori. Bet Šearim – sídlo najvyššieho židovského súdneho dvoru, dnes najvýznamnejšie pohrebisko v Palestíne. Karmel- pohorie, kde sa už veľmi dávno pestovala réva. En Hod – oáza na západnej strane Karmelu. Dnes je osadou umelcov. Megiddo – slávne miesto vykopávok ako sú napríklad koniarne kráľa Šalamúna (Gerhard, 1991, s. 43 - 44).

5.4 Nazaret

Na severe Izraela, medzi Jezreelskou planinou a libanonskou hranicou sa nachádza biblická Galilea s mestami Nazaret a Tiberius a Genezaretské (Galilejské) jazero. Na severe v Har Merone dosahujú Galilejské hory výšku 1200m, na východe sa rozprestierajú Golanské výšiny a úrodná nížina Hule. Smerom na juh sa nachádza Genezaretské jazero. To všetko sú miesta Ježišovho pôsobenia a dnes turistickými strediskami s mnohopočetnými zariadeniami pre šport, kúpanie a liečenie. Vzhľadom k tomu, že v období antiky týmito krajinami viedli cesty spájajúce Áziu, Afriku a Európu nachádzajú sa tu tiež archeologické stopy ako sú ruiny kanaánskych miest, rímske svätyne, islamské a križiacke horské pevnosti a synagógy.

Mesto Nazaret je spájané s pôsobením Ježiša Krista a preto je tu veľa kostolov. Na počiatku bol Nazaret obývaný výlučne Židmi, až rastúcim vplyvom Rímskej ríše narastal v meste aj počet kresťanov. V súčasnosti žije v Nazarete zmiešané obyvateľstvo – Židia, kresťania, moslimovia. Všetky pamiatky sa nachádzajú v centre mesta (Benedikt, s.5).

5. 4. 1 Kultúrnohistorické pamiatky Nazaretu

Bazilika zvestovania

Je najväčší kresťanský kostol na Prednom východe, napodobnenina renesancie, dokončená roku 1966. Podľa ústneho podania veľkých kresťanských konferencií na mieste, kde bazilika stojí, sa Mária dozvedela o blížiacom sa Ježišom narodení. Pozoruhodná je stavebná integrácia baziliky napríklad františkánske kapličky a križiacke časti kostola. Kostolná veža je vysoká 47m.

Kostol archanjela Gabriela

Podľa gréckovýchodného podania práve na tomto mieste sa zjavil Márii archanjel Gabriel a zvestoval jej narodenie Krista a nie v kostole zvestovania. Kostol pochádza z 18. storočia a tu aj vzniká prameň, ktorého vody vtekajú do blízkej Mariánskej studne.

Mariánska studňa

Je to miesto kde podľa gréckovýchodného podania Mária naberala vodu, keď ju oslovil archanjel Gabriel.

Jozefov chrám

Len niekoľko krokov na sever od kostola Zvestovania stála Jozefova truhliarska dielňa, ktorá sa stala podnetom na vybudovanie kostola v 12. storočí. Pod kostolom sa nachádza jaskyňa, ktorá mala svätej rodine slúžiť na bývanie.

Mestské múzeum Nazaret

V múzeu sa nachádzajú vystavené exponáty zdôrazňujúce význam miesta (Gerhard, 1991, s. 52).

5.5 Betlehem

Meno Betlehem znamená v hebrejšťine Dom chleba. Jeho pôvodné meno je Efrata. Betlehem leží na ceste z Jeruzalema do Hebronu uprostred úrodných kopcov porastenými olivovníkmi, vinnou révou a pšenitou. Od Jeruzalema je vzdialený 7km a dnes sú tieto dve mestá takmer spojené. Vo svätých knihách sa píše, že v Betleheme sa narodil Ježiš. Toto miesto sa stalo jedno z najposvätnejších kresťanskej viery. Na mieste, kde sa spasiteľ narodil dala svätá Helena, matka cisára Konštantína, postaviť okolo roku 330 veľký kostol (Borbon, 1997, s. 120).

5.4.1 Kultúrohistorické pamiatky Betlehema

Betlehemská bazilika

Stojí nad jaskyňou narodenia Ježiša Krista. Dodnes tam návštevník vidí mozaikovú dlažbu v strede dnešnej päťlodovej baziliky Narodenia Pána. V Palestíne je najstarším kostolom. V súčasnosti sa bazilika nachádza v správe pravoslávnej cirkvi. Vchádza sa do nej nízkym vchodom. Bazilika má dĺžku 96m a široká je 26m. Vedľa baziliky sa nachádza kostol svätej Kataríny. Najposvätnejšie miesto v Betleheme je miesto pod hlavným oltárom – jaskyňa narodenia Ježiša Krista. Jej dĺžka je 12m, šírka 3m a výška 3m. Samotné miesto narodenia je označené striebornou štrnásťcípou hviezdou. V pravo od miesta narodenia stáli jasličky, ktoré preniesli križiaci do Ríma a dnes sú uchované v rímskej bazilike Santa Maria Maggiore (Krajčí, 1997, s. 98). Po stranách jaskyne sú ešte dva oltáre – oltár Jasličiek – miesto kde bol Ježiš po narodení uložený do jasličiek a oltár Mudrcov, kde mudrci založil hold Božiemu synovi (Bourbou, 1997, s.123).

Mliečna jaskyňa

Mliečnobiely kostol Mliečnej jaskyne je Františkánskou kaplnkou vybudovanou nad jaskyňou, v ktorej sa ukrývala svätá rodina počas svojho úteku z Egypta. Povešť hovorí, že pri kojení dieťaťa trochu Máriinho mlieka kvapla na kamennú podlahu a premenilo celú jaskyňu na bielu. Na pamiatku turistom sa tu predávajú vrecúška s prachom bielych

kamienkov, ktoré sú veľmi populárne u kojacich matiek, ktoré veria, že tento prášok im zaistí bohatú tvorbu mlieka (Benedikt, s.22).

6 CESTOVNÝ RUCH OKO ODVETVIE HOSPODÁRSTVA

Cestovný ruch je prechodný pobyt ľudí do destinácií, ktoré nie sú ich trvalým bydliskom sú len rozmanité aktivity vykonávané počas pobytu a sú to zariadenia vybudované na uspokojenie ich potrieb. Cestovný ruch ako odvetvie predstavuje špeciálnu oblasť služieb a integrovaných produktov v každej krajine.

Služby cestovného ruchu sú produkované malými a strednými podnikmi v oblasti dopravy, ubytovania a stravovania, športových a rekreačných zariadení a ďalšej infraštruktúry cestovného ruchu, cestovných kancelárií a agentúr, sprievodcov, turistického informačného systému a doplnkovými službami. Zvláštnosťou služieb cestovného ruchu je, že sa predávajú spolu s miestom pobytu, pričom návštevníka viac motivuje návštevne miesto, región, krajina – jej imidž prírodné a kultúrne atraktivity, či organizované podujatia, ako samotné poskytované služby. V súčasnosti ide turistom predovšetkým o zážitky spoznania a oddychových aktivít v cieľových miestach, ktoré sú neskôr spojené s menami týchto destinácií.

Cestovný ruch ako jedno z preriezavých odvetí hospodárstva predstavuje dôležitú súčasť spoločensko – ekonomického života každej krajiny. Odvetvie cestovného ruchu považujeme za dôležitú faktor ekonomického a sociálneho života regiónov, ktorý ovplyvňuje tvorbu nových pracovných príležitostí, stimuluje rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry, zlepšuje starostlivosť o životné prostredie a občiansku vybavenosť, je zdrojom príjmu obcí, regiónu, krajiny. Mnohé krajiny vnímajú odvetvie cestovného ruchu veľmi citlivo a uvedomujú si jeho význam pre ďalší rozvoj.

Produkt cestovného ruchu je tvorený integráciou rozmanitých služieb a danosti atraktivít krajiny v cieľových miestach.

6.1 Danosti pre rozvoj cestovného ruchu v Izraeli

Mariot (2001, s. 39) uvádza: „Charakter potenciálu krajiny pre cestovný ruch určujú dve genetické odlišné skupiny prvkov prírodné a androgénne.”

Do prvej skupiny patria hlavne reliéf, klíma, vodstvo, vegetácia a živočíšstvo. Druhu skupinu prvkov potenciálu krajiny pre cestovný ruch patria kultúrnohistorické pamiatky.

Izrael patrí medzi svetové destinácie, ktoré disponujú potenciálom turistických hodnôt, ubytovacích, stravovacích, a ďalších doplnkových služieb. Izrael disponuje nielen lokalizačnými predpokladmi, ale najmä historickým a kultúrnym potenciálom, ktoré dávajú krajine predpoklad umiestnenia sa na poprednom mieste v rozvoji turistického ruchu na svete.

Izrael ako cieľ cestovného ruchu je zreferovaný celoročne turistami z celého sveta. Po otvorení hraníc sa do tejto krajiny dostáva čoraz viac turistov i z postkomunistických krajín vrátane Slovenska. Väčšina návštevníkov za rok vstupuje na pôdu Izraela v príletovej hale Ben Gurinova letiska v Lodu. Návštevník sa najskôr zoznamuje s veľkomestom Tel Avivu, ktoré sa ničím nelíši od iných svetových metropolí a človek sa v ňom veľmi rýchlo vyzná, cítiť v ňom orientálnu atmosféru. Úplne európsky pôsobí aj morská pláž.

Každý turista po príchode do Izraela má naplánované, ktoré mestá chce navštíviť, ktoré historické pamiatky chce poznať a s ktorými zaujímavosťami sa chce oboznámiť. Žiaden turista si nenechá ujsť prehliadku Jeruzalema s jeho unikátnymi kultúrohistorickými pamiatkami a okrem toho navštíviť aj miesta, ktoré nikde inde na svete nie sú. V programoch cestovných kancelárií a agentúr sa nachádza výlet k Mŕtvemu moru, do Púšte Negev, k rieke Jordán a iným významným destináciám (Krajčí, 1997, s.88).

Mŕtve more

takýto názov má preto, lebo v ňom niet žiadneho života. Silná koncentrácia soli a minerálov oproti normálnej morskej vode neumožňuje žiadny život v tomto vnútrozemskom jazere. Mŕtve more je 80 km dlhé a 3 až 18 km široké, v severnej časti až 400 m hlboké. Leží 394 m pod úrovňou mora a je najhlbším voľne prístupným miestom na zemi. Geologicky je to najmladšie more na zemeguli. Vzniklo tektonickým procesom, keď sa zemská kôra na tomto mieste roztrhla a vytvorila sa hlboká preliačina. V posledných rokoch začala hladina mŕtveho mora klesať, čo je spôsobené malým prítokom vody z Jordánu. Ak tento proces bude pokračovať, hrozí vyparenie a vyschnutie tohto jedinečného miesta na Zemi. Na pobreží Mŕtveho mora sú továrne na spracovanie minerálnej vody a bahna, z ktorých sa vyrába kozmetika Ahava. Na jeho pobreží sú aj sanatória na liečbu kožných chorôb, najmä psoriázy (Krajčí, 1997, s.88).

Púšť Negev

Púšť zaberá takmer polovicu Izraela. Vykopávky dokumentujú že pred 3000 rokmi tu žili ľudia a bola domovom kočovných beduínov. So zavlažovaním púšte a zakladaním osád sa v púšti až po vzniku Izraelského štátu roku 1948. Najväčším priemyselným a univerzitným mestom je Beeršava (Gerhard, 1991, s. 79).

Rieka Jordán

Je to biblická rieka známa z udalostí Ježišovho krstu. Okrem toho je to životodarná rieka celej Palestíny. Má tri silné pramene, ktoré vyvierajú vo výške 500m nad morom. Preteká cez Getsemanské jazero a jej voda končí v Mŕtvom mori. Túto lokalitu si s veľkým záujmom radi prezrú kresťanskí veriaci (Krajčí, 1997, s. 78).

Getsemanská záhrada

Nachádza sa na úpätí Olivovej hory. Pre kresťanov je zaujímavá najmä preto, že to bolo obľúbené miesto Ježišových modlitieb, tu sa Ježiš modlil po Poslednej večeri, tu ho zradil Judáš a tu bol Ježiš uväznený. Getsemanská záhrada je známa aj tým, že tu rastú staré olivovníky s obvodom 7 až 8 metrov. Miestom kresťanov je Kostol agónie(chrám národov), na jeho výstavbu v roku 1921 sa podieľalo 16 národov. Súčasťou záhrady je bazilika Hrobu Panny Márie, ktorú spravujú arménsky kresťania. Prázdny hrob Márie priťahuje mnohých pútnikov i turistov (Krajčí, 1997, s. 106).

Golanské výšiny

Pre mnohých turistov je zaujímavá náhorná plošina vulkanizačného pôvodu v dĺžke asi 80km východne od Jordánu až po Herman. Golanské výšiny dosahujú výšku viac ako 1000 m.n.m. O strategickú lokalitu má záujem Sýria, ktorá sa snaží získať pod kontrolu vodné zdroje, ktoré kryjú asi polovicu spotreby vody v celom Izraeli. Politický a vojenský spor medzi Izraelom a Sýriou trvá doteraz (Krajčí, 1997, s. 79).

Masada

Je to náhorná skalnatá plošina na západnom pobreží Mŕtveho mora, na ktorej si Herodes Veľký dal postaviť veľkolepú pevnosť s palácom, s tromi terasami, veľkými zásobárňami obilia a potravín, cisternami na vodu, parným kúpeľom a všetkým čo ku komfortu pracovníka patrilo. Citadela bola postavená v rokoch 36-30 pred Kristom (Krajčí, 1997, s.88). Masada bola krvavo dobytá Rimanmi, až po roku 330 sa tu usadili kresťanskí mnísi a po nich Peržania. V 19. storočí začal byť o Masadu veľký záujem. Prichádzali tam celé výpravy i jednotlivci, ktorí odtiaľ odnášali vzácne pozostatky z Herodesových i byzantských čias. Až v polovicike 20. storočia sa začal skutočný archeologický výskum.

Na Masadu vedie lanovka, dá sa ísť aj pešo, ale je to namáhavý výstup s prudkým stúpaním. Na Masade býva vždy mimoriadne horúco. Pohľad zo skalnej plošiny je nádherný na celé Mŕtve more, na okolie biblickej Sodomy a Gomory na Kumranské pohorie i na hory v Jordánsku.

Výstup na Masadu je nezabudnuteľným turistickým zážitkom.

Kumrán

Patrí medzi miesta vyhľadávané turistami. Lákajú ich najmä miesta, kde sa roku 1947 našli viac ako 2000 ročné vykopávky, ktoré tvorili duchovné miesta Essénov. Nálezy týchto rukopisov majú neoceniteľný význam nielen pre biblické štúdium Starého zákona ale aj pre súvislosti s kresťanstvom. Tieto nálezy sa všeobecne považujú za objav 20. storočia. Dnes je táto vzácna pamiatka uložená v Dome knihy v Jeruzaleme (Krajčí, 1997, s. 90 - 91).

Kultúrohistorické pamiatky Izraela lákajú tisíce turistov navštíviť túto úžasnú krajinu. Na malom priestranstve tu človek bez rozdielu na vierovyznanie nachádza prastaré pamiatky a prírodné zvláštnosti. Izrael poskytne každému návštevníkovi všetko, čo očakáva, ba i viac.

V súčasnom období väčšina cestovných kancelárií, agentúr ponúka výber trás podľa záujmu svojich klientov. Nejde len o organizované skupiny turistov, mnohí uprednostňujú aj individuálny pobyt v Izraeli na miestach, ktoré im krajina poskytuje. Turisti sa môžu dostať do krajiny loďnou, autobusovou aj leteckou dopravou. Turisti zo Slovenska častejšie cestujú leteckou dopravou z Viedne. Tisíce turistov prichádza do Izraela loďnou dopravou z Pirea alebo Benátok. Najlacnejšia cesta do Izraela je cesta autobusom. Najvhodnejšou

dobou pre cestovanie je obdobie jari od marca do mája. Krajina v tomto období zakvitne, všetko zazelená, všade sú možnosti pre kúpanie a teplota dosahuje v priemere okolo 25°C.

7 PRIESKUM

Každý človek je zodpovedný za účelné využitie voľného času vo svoj prospech. V posledných desaťročiach sa aj pre slovenských turistov otvorili možnosti využiť voľný čas na obohatenie svojich vedomostí, skúseností a upevnenie svojho zdravia. Pribúda turistov, ktorí v čase svojho voľna navštevujú vzdialené destinácie, ponúkajúce nezabudnuteľne zážitky. Takouto krajinou, o ktorú rastie záujem vo všetkých vekových skupinách je aj Izrael. V diplomovej práci som sa pokúsil tento záujem zistiť a to prostredníctvom prieskumu v cestovných kanceláriách a cestovných agentúrach. Súčasťou prieskumu je aj kazuistika, kde som oslovil priamych účastníkov zájazdov do tejto zaujímavej krajiny, aby sa podelili so svojimi dojmami.

7.1 Cieľ a predmet výskumu

Cieľom prieskumu bolo navštíviť cestovné kancelárie a cestovné agentúry v Dolnom Kubíne a vo Vrútkach a zistiť, aký je aktuálny záujem o zájazdy do Izraela.

7.2 Úlohy prieskumu

Pred uskutočnením prieskumu som si pripravil osobitný plán, ako bude celá akcia prebiehať a stanovil som si nasledujúce úlohy prieskumu:

- ktoré cestovné kancelárie a cestovné agentúry ponúkajú klientom zájazdy do Izraela
- ktoré destinácie sa v ponuke najčastejšie nachádzajú
- či je o klientov v Izraeli dostatočne postarané
- aký je záujem o poznávacie zájazdy do Izraelu

7.3 Prieskumná vzorka

Prieskumnú vzorku tvorili jednak cestovné kancelárie a cestovné agentúry v Dolnom Kubíne a vo Vrútkach a účastníci zájazdov do Izraela. V dolnom Kubíne sme robili prieskum v týchto kanceláriách:

- Senca Tours – FIFO – cestovná agentúra

- Prima – cestovná agentúra EXOTIKA
- ITAL tour – cestovná kancelária
- SATUR – cestovná kancelária POZNÁVANIE
- ITAL tour – cestovná kancelária BUBO
- ITAL tour – cestovná kancelária Pozvanie na cesty

Vo Vrútkach som robil prieskum v nasledovných cestovných agentúrach:

- FIRO tour – Poznávacie zájazdy Pax travel
- FAXTOUR – katalóg zájazdov 2011
- FAXTOUR – Pozvanie na cesty

Súčasťou prieskumu bola aj návšteva účastníkov zájazdu do Izraela, ktorí boli ochotní podeliť sa s dojmami a zážitkami z pobytu tejto krajiny formou dotazníka a osobitnými výpoveďami.

Okrem cestovných kancelárií a agentúr, zájazdy do Izraela organizujú aj jednotlivci napríklad farské úrady za účelom navštíviť pútnické miesta, najmä v období Veľkonočných sviatkov.

7.4 Metodika prieskumu

Prieskum v cestovných kanceláriách a agentúrach som robil v mesiacoch január až marec 2011. Tu som zisťoval, ktoré z nich predávajú zájazdy do Izraela podľa katalógov na rok 2011. Zisťoval som aký je záujem u klientov o destinácie, o ktoré miesta je u klientov najväčší záujem, porovnal som dĺžku zájazdov, ich cenu, program, ubytovanie a ostatné služby spojené s pobytom v Izraeli.

Druhá časť prieskumu spočívala v príprave dotazníka pre klientov, ktorí už Izrael navštívili. Dotazník som vypracoval v novembri 2011, vyhľadal som účastníkov zájazdov, rozdal im dotazníky (50ks) a dohodol som termín, kedy mi vyplnený dotazník odovzdajú. Dotazník obsahoval 10 položiek s otvorenými, zatvorenými a polootvorenými otázkami. Pri spracovaní odpovedí som použil kvantitatívnu metódu, grafické znázornenie a dotazník som doplnil výpoveďami klientov o navštevovanej krajine.

7.5 Vyhodnotenie prieskumu

tabuľka č.1 Cestovné kancelárie a agentúry a počet predaných zájazdov do Izraela roku 2010

mesto	Cestovná kancelária, agentúra	Počet predaných zájazdov
Dolný Kubín	Seneca tours FIFO	4
	Prima EXOTIKA	8
	SATUR	12
	ITAL TOUR	4
	ITAL TOUR - BUBO	2
	ITAL TOUR- pozvanie na cesty	5
Vrútky	FIRO TOUR PAX TRAVEL	4
	FAXTOUR	2
	FAX TOUR – Pozvanie na cesty	4
Celkom	8	45

Tabuľka č.2 Zájazd organizovaný farským úradom a iným FÚ na Orave

Farský úrad Dolný Kubín	8 miest
Ostatné farské úrady na Orave	17 miest
Spolu	25 miest

Tento zájazd bol organizovaný pod názvom Svätá zem a organizovali ho farské úrady na Orave. Zájazd bol tematický zameraný predovšetkým na veriacich s duchovným programom a sprievodcom bol katolícky kňaz. Zájazd sa uskutočnil v septembri 2010.

Tabuľka č.3 Organizačné zabezpečenie zájazdov na rok 2011 do destinácie Izrael jednotlivými cestovnými kancelárkami a agentúrami.

Názov CK,CA	Druh zájazdu	Termín zájazdu mesiac	Doprava	Ubytovanie	Stravovanie	Počet dní	Cena
SENECA-ITALTOUR	Pobytovo-poznávací	5. – 6.	letecky	hotel	polpenzia	7	742-630€
	Pútnický	2. – 6.	letecky	hotel	polpenzia	7	530€
	Pútnický	4. – 10.	letecky	hotel	polpenzia	7	650€
	Pútnický	5. – 11.	letecky	hotel	polpenzia	7	650€
	Pútnický	4. – 11.	letecky	hotel	polpenzia	7	550€
BUBO	Poznávací	4. – 10.	letecky	hotel	polpenzia	18	2340€
	Poznávací	4. – 10.	letecky	hotel	polpenzia	7	1220€
	Poznávací	4. – 11.	letecky	hotel	raňajky	10	1580€
	Poznávací	3. – 11.	letecky	hotel	raňajky	16	2130€
SATUR	Poznávací	4. – 9.	letecky	hotel	polpenzia	8	998-1028€
	Poznávací	3. – 11.	letecky	hotel	polpenzia	5	928€
PRIMA-EXOTIKA	Poznávací	4. – 11.	letecky	hotel	polpenzia	12	1719€
	Poznávací	3. – 11.	letecky	hotel	polpenzia	7	1289€
FIROFASTOUR	Poznávací	3. – 11.	letecky	hotel	polpenzia	12	43990Kč
	Poznávací	4. – 11.	letecky	hotel	polpenzia	11	39990Kč
	Poznávací	2. – 11.	letecky	hotel	polpenzia	7	29990Kč
	Poznávací	4. – 12.	letecky	hotel	polpenzia	8	29990Kč
	Poznávací	5. – 11.	letecky	hotel	polpenzia	5	18990Kč
	Poznávací	5. – 12.	letecky	hotel	polpenzia	8	38990Kč
FASTOUR PAXTRAVEL	Poznávací	3. - 11.	letecky	hotel	polpenzia	8	550€
	Poznávací	3.	letecky	hotel	polpenzia	8	490€
	Poznávací	4.	letecky	hotel	polpenzia	8	490€
	Poznávací	4.	letecky	hotel	polpenzia	8	590€
AWERTOUR	Pútnický	5.	letecky	hotel	polpenzia	7	490€
	Pútnický	9.	letecky	hotel	polpenzia	7	490€

Z prehľadnej tabuľky ponúkaných poznávacích a pútnických zájazdov som zistil, že cestovné kancelárie a agentúry organizujú zájazdy buď len do Izraelu, alebo ich kombinujú s poznávaním aj iných krajín. Medzi najčastejšie kombinácie zájazdov bol Izrael – Egypt

a Izrael – Palestína. Pútnické zájazdy majú v programe navštíviť vo Svätej zemi destinácie s cieľom priblížiť klientovi biblické dejiny Starého a Nového zákona, ktoré podnietili rozvoj novej civilizácie na všetkých kontinentoch. Pretože Svätá zem je kolíska troch svetových náboženstiev – židovského, islamského a kresťanského navštíviť miesta Izraela poskytuje neopakovateľný zážitok a stáva sa nábožensko – duchovným bohatstvom na celý život.

Najčastejšie navštevované miesta v Izraeli

V prieskume som porovnával program 25 cestovných poznávacích a pútnických zájazdov so Izraela na rok 2011 podľa vydaných katalógov jednotlivých cestovných kancelárií a cestovných agentúr.

Tabuľka č.4

Miesto	Počet
Tel Aviv	25
Betlehem	19
Jeruzalem	25
Gumran	22
Mŕtve more	20
Masada	22
Golanské výšiny	18
Galilejské jazero	15
Jaffa	16
Eilat	16
Rieka Jordán	24
Nazareth	24
Yad Vashem	5

Pútnické zájazdy sa skôr zameriavali na návštevnosť miesta spojené s pôsobením Ježiša Krista. Pestrejší program nachádzame v poznávacích zájazdoch a okruhoch po Izraeli. Turisti sa najdlhšie zdržiavali v Jeruzaleme (1 až 3 dni). Program v Jeruzaleme obsahoval návštevu Betfage, Olivovej hory, prehliadku kostola Pater Nostu – Otčenáš, Dominus

Flevit, Getsemanskej záhrady, prehliadkou baziliky Agónie, kostola Hrobu Panny Márie, Múru nárekov, Hory Sion, baziliky Usnutia Panny Márie a iné. Pútnické miesta navštevovali pútnici pod vedením kňazov a každý večer sa končil účasťou na bohoslužbe.

Vyhodnotenie dotazníka

Tabuľka č.1 Vek respondentov

Vek	Počet
Do 25 rokov	3
26 - 40 rokov	18
41 – 50 rokov	8
Viac ako 50 rokov	21
celkom	50

Z prehľadnej tabuľky vyplýva, že najviac klientov, ktorí navštívili Izrael má nad 50 rokov. Dá sa predpokladať, že sú to ľudia, ktorí sa zúčastňujú pútnických zájazdov. Na druhom mieste sú klienti 26 až 40 ročný. Ide o ľudí v produktívnom veku, nasleduje skupina 41 až 50 ročných a Izrael najmenej navštívili mladí ľudia do 25 rokov. Predpokladám, že príčinou toho je ich štúdium, zakladanie rodiny a nedostatok času a financií.

Tabuľka č.2 Pohlavie

Pohlavie	Počet
Muž	19
Žena	31
celkom	50

Zájazdu do Izraela sa väčšinou zúčastňujú ženy. Ženy tvoria väčšinu klientov v pútnických zájazdoch.

Tabuľka č.3 Bydlisko

Bydlisko	Počet
Mesto	14
Vidiek	36
Celkom	50

Zájazdu do Izraela sa viacej zúčastnilo klientov z vidieka ako zo samotných miest Dolný Kubín a Vrútok. Ľudia z vidieka obľubujú zájazdy do Svätej Zeme, ktoré organizujú farské úrady a sprievodcom je kňaz.

Otázka č.1 Druh zájazdu

Tabuľka č.4

Druh zájazdu	Počet
Poznávací	19
Pútnický	31
Celkom	50

Z odpovedí na otázku č.1 vyplynulo, že 31 klientov z celkovej vzorky sa v minulosti zúčastnilo pútnického zájazdu a 19 klientov dalo prednosť poznávacím zájazdom. Dá sa odôvodniť aj tým, že na Orave žije väčšina veriaceho obyvateľstva.

Otázka č.2 Miesto zájazdu

Tabuľka č.5

Miesto zájazdu	Počet
Iba Izrael	45
Kombinovaný	5
Celkom	50

Zo vzorky 50 klientov 45 turistov navštívilo iba Izrael. Piatich turistov sa rozhodli pre kombinovaný zájazd s návštevou ďalšej krajiny. Odôvodňujem to tým, že zájazdy iba do Izraelu sú podstatne lacnejšie ako zájazdy kombinované.

Otázka č.3 Izrael dom navštívil/a?

Tabuľka č.6

Návšteva Izraela	Počet
Prvýkrát	47
Opakovane	3
Celkom	50

Z tabuľky je zrejmé, že zo vzorky 50 respondentov 47 účastníkov zájazdu bolo v Izraeli prvýkrát a 3 klienti boli v Izraeli opakovane. Dá sa predpokladať, že tento fakt vyplýva z krátkeho obdobia možnosti navštíviť Izrael a z nedostatku finančných prostriedkov.

Otázka č. 4 Navštívené kultúrno – historické pamiatky v Izraeli

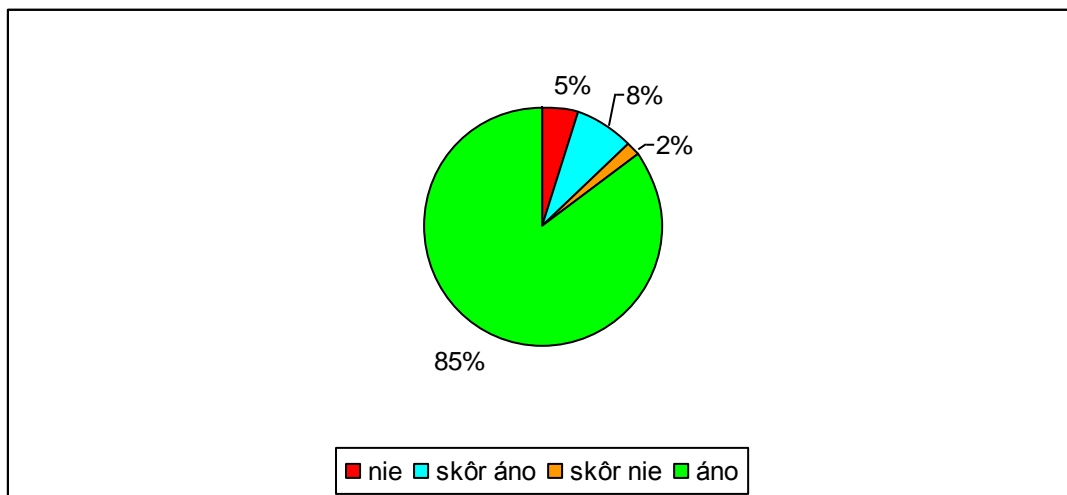
Tabuľka č.7

Miesto(pamiatka)	počet
Tel Aviv	50
Betlehem	41
Jeruzalem	50
Gumran	40
Mŕtve more	48
Masada	40
Golanské výšiny	21
Galilejské jazero	37
Jaffa	25
Eilat	26
Rieka Jordán	48
Nazareth	44
Yad Vashem	15

Medzi najčastejšie navštevované kultúrno- historické pamiatky patrí Jeruzalem, Tel Aviv, Mŕtve more, rieka Jordán, Betlehem a Nazareth. Menej turistov navštevuje Golanské výšiny a iba 15 respondentov uviedli, že navštívili najväčšie múzeum holokaustu Yad Vashem. Dá sa predpokladať, že najmä pútnické zájazdy navštevujú miesta spojené s pôsobením Ježiša Krista.

Otázka č. 5 Splnené očakávania

Graf 1

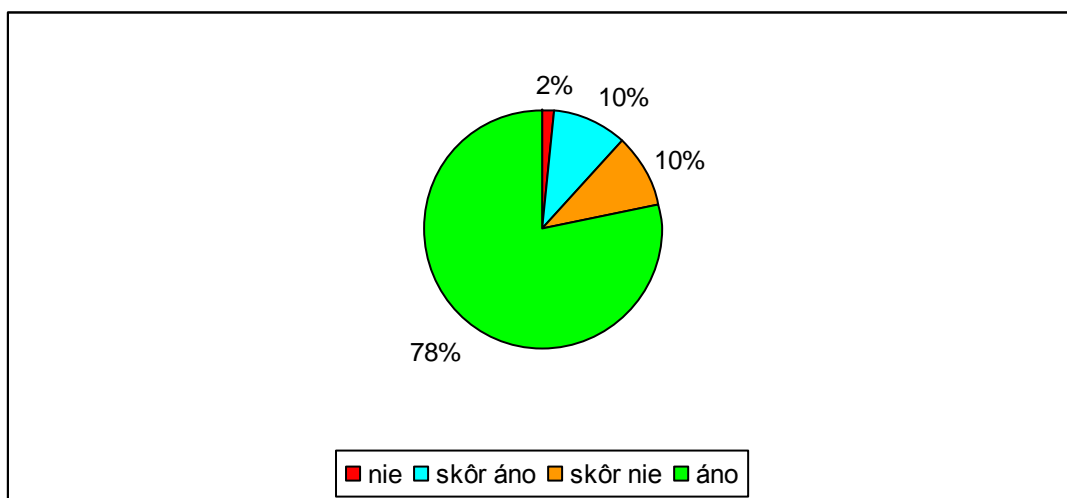

Zdroj: vlastné spracovanie (2012)

Z grafu č.1 vyplynulo, že 85% respondentov splnilo ich očakávanie z návštevy Izraela. Len 5% respondentov uviedlo, že ich očakávania neboli splnené. Skôr splnené ako nie uviedlo 8% respondentov a 2 % respondentov uviedlo, že ich očakávania z návštevy Izraela boli skôr nie ako áno.

Otázka č. 6 Spokojnosť so službami (stravovaním, ubytovaním a cestovaním)

Graf 2

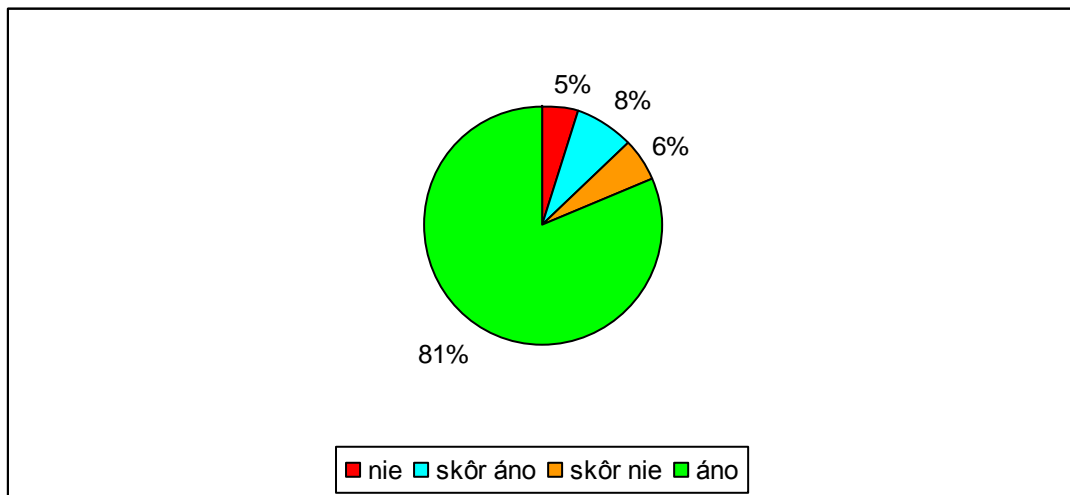

Zdroj: vlastné spracovanie (2012)

Z grafu č.2 vyplýva, že 78% respondentov bolo pri návšteve Izraela spokojný so všetkými službami, nespokojných so službami boli 2% opýtaných, a rovnako po 10% bolo skôr spokojný a skôr nespokojný.

Otázka č. 7 Spokojnosť so turistickým sprievodcom

Graf 3

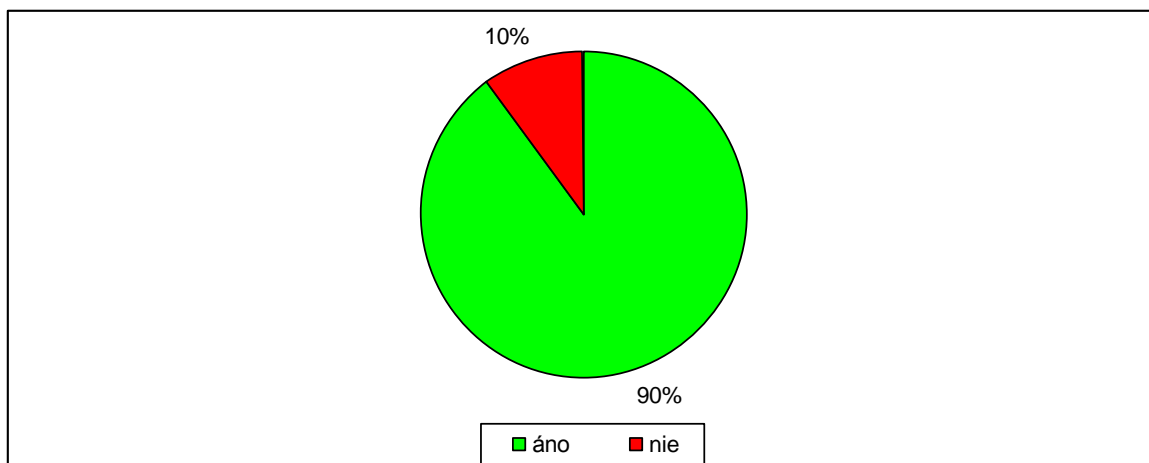

Zdroj: vlastné spracovanie (2012)

Z grafu č.3 vyplýva, že turisti – 81% boli spokojný s prácou turistického sprievodcu. Nespokojných bolo 5% turistov, skôr nespokojných bolo 6% a 8% turistov bolo skôr spokojných. Turisti vedia kladne ohodnotiť vlastnosti turistického sprievodcu ako aj informovanosť, ochota, prístup ku turistovi a jazyková vybavenosť.

Otázka č. 8 Pocit bezpečnosti v Izraeli

Graf 4

Zdroj: vlastné spracovanie (2012)

90% opýtaných respondentov sa v Izraeli cítilo bezpečne, len 10% respondentov sa v krajine necítilo bezpečne. Ich pocity boli ovplyvňované medializáciou nepokojov v niektorých oblastiach Izraela.

Otázka č. 9 Návrhy respondentov na zlepšenie organizácie zájazdov do Izraela

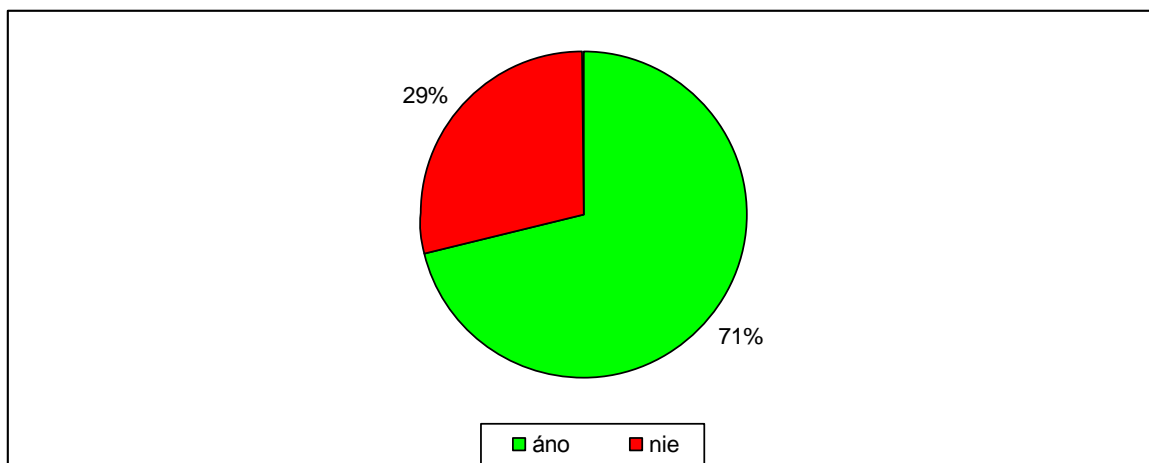
Na túto otvorenú otázku odpovedali len ôsmi respondenti z celej vzorky 50 opýtaných.

Na zlepšenie organizácie zájazdov do Izraela navrhujú :

- lepšia informovanosť turistického sprievodcu (3x)
- v katalógoch cestovných kancelárií uviesť celkovú cenu zájazdu (2x)
- zaviesť možnosti výmenných zájazdov (1x)
- do programov zájazdov naplánovať aj poznanie života v kibucoch (1x)
- v rámci turistického poznávacieho zájazdu zúčastniť sa aj kultúrneho podujatia (1x)

Otázka č. 10 Návšteva Izraela v budúcnosti

Graf 5

Zdroj: vlastné spracovanie (2012)

Až 71% respondentov by chcelo v budúcnosti ešte niekedy navštíviť Izrael, pretože sa tu cítilo dobre, veľa kultúrno – historických pamiatok videlo na vlastné oči, upevnili sa vo viere Ježiša Krista a má záujem poznať aj ďalšie pamiatky. 29% respondentov v budúcnosti neplánuje navštíviť Izrael pretože chce poznať aj iné krajiny.

7.6 Kazuistika

V tejto časti prieskumu sa nachádzajú výpovede klientov, ktorí už navštívili štát Izrael. Cenné sú najmä ich pripomienky, ktoré pomôžu skvalitniť prácu cestovným kanceláriám a agentúram.

Klient č. 1 MONIKA

Pani Monika je 60 ročná, toho času už dôchodkyňa. Predtým pracovala ako šatnárka v Mestskom kultúrnom stredisku v Dolnom Kubíne. Jej manžel Miroslav je už tiež na starobnom dôchodku, V roku 2011 oslávili 40. výročie svadby. Moniku manžel prekvapil zájazdom do Izraela. Mal to byť darček k ich spoločnému výročiu. Monika mal rozhodnúť, či spolu pôjdu na poznávací alebo pútnický zájazd do Svätej Zeme. Pretože manželia sú veriaci, rozhodli sa pre pútnický zájazd, ktorý ponúkala cestovná kancelária AWENTOUR Bratislava. Zájazd sa uskutočnil 3.5. – 10.5.2011. Manželom vyhovoval nielen termín ale

aj program a cena zájazdu - 490€ na osobu. V cene bolo zahrnutá letenka, 7x ubytovanie s polopenziou v 2 – 3 lôžkových izbách so sociálnym zariadením, dopravou po Svätej zemi klimatizovaným autobusom a odborným sprievodcom ktorý bol kňaz. Manželia Monika a Miroslav sa pred nástupom rozhodli pre komplexné cestovné poistenie.

Na pútnický zájazd vycestovali v skorých ranných hodinách z Bratislavy s následným odletom do Tel Avivu. Hneď prvý deň zájazdu navštívili AIN KAREM miesto narodenia Jána Krstiteľa a miesto navštívenia Panny Márie u Alžbety. Po prehliadke týchto miest klimatizovaným autobusom odcestovali do Betlehema, kde ich čakala večera a ubytovanie. Betlehem si prehliadli na druhý deň, keď navštívili baziliku narodenia Ježiša Krista, Pole pastierov a Mliečnu jaskyňu.

Na tretí deň bol naplánovaný výlet ku Genezaretskému jazeru. Na tomto mieste si prezreli horu Blahoslavenstiev, Kafarnaum – dom sv. Petra, Tabgha – miesto zázračného rozmnoženia chlebov a rýb. Pri rieke Jordán sa zúčastnili obradu obnovenia kresťanských sľubov a v Kane Galilejskej si manželia obnovili manželské sľuby.

Nasledujúci 4. deň pútnického zájazdu po raňajkách nasledovala prehliadka Nazarethu, Kostola sv. Jozefa a Premenenia Pána.

Manželia Monika a Miroslav sa veľmi tešili na návštevu Jeruzalema. Jeho prehliadka bola veľmi pestrá a náročná. Účastníci zájazdu videli Olivovú horu, kostol Pater – Noster, Dominus Flevit, Getsemanskú záhradu, baziliku Agónie, kostol hrobu Panny Márie, Horu Sion, baziliku Usnutia Panny Márie a Múr Nárekov.

Šiesty deň zájazdu po raňajkách nasledovala prehliadka Betónie, prechod Judskou púšťou. Pre účastníkov zájazdu bolo veľkým prekvapením návšteva Mŕtveho mora v ktorom sa Monika aj okúpala. Ešte v ten istý deň navštívili Masadu a Gumrán.

Na siedmi deň zájazdu si v Jeruzaleme účastníci prezreli baziliku Božieho hrobu na Kalvárii a prešli sa po Križiackej ceste – Via Dolorosa.

Pútnický zájazd končil na ôsmy deň. Autobus všetkých odviezol na letisko do Tel Avivu a lietadlo do Bratislavy. Pútnický zájazd sa manželom Miroslavovi a Monike veľmi páčil a zo službami boli veľmi spokojný. Pochválili sprievodcu za odborný výklad na každom navštevovanom mieste, ústretovosť ku každému účastníkovi zájazdu, ovládanie nemeckého a anglického jazyka, dobrú orientáciu po Izraeli a organizáciu.

Monika mala výhradu k nepríjemnému zážitku pri Múre Nárekov v Jeruzaleme. Do jednej zo škár muriva vložila svoje želanie na uzdravenie svojej 80 ročnej matky. Kým stála pri Múre Nárekov a modlila sa, pristúpil k nim muž s metlou a košom na smeti a všetky

vypadnuté prosby pozametal pred očami pútnikov hodil do koša a odišiel. Monika sa cítila ponížená, pretože si predstavila, že aj jej prosba skončí na smetisku.

Napriek tomtu nepríjemnému zážitku na pútnický zájazd nikdy nezabudne. Monika rada spomína aj preto, že sa utužila vo viere a ešte raz by chcela Izrael navštíviť.

Klient č. 2 ONDREJ

Ondrej má 37 rokov. Vlastní maloobchod so stavebninami. Je slobodný. Je absolventom stavebnej priemyslovky.

S priateľom Vladom sa rozhodli v roku 2011 dovolenkovať v Izraeli. Navštívili niekoľko cestovných kancelárií a agentúr až sa napokon rozhodli pre Veľký okruh po Izraeli – zájazd ktorý im ponúkla cestovná kancelária Prim v Dolnom Kubíne. Zájazd trval 12 dní/11 nocí a jeho program bol poznať krásy pozoruhodnej krajiny. Ondrej s priateľom sa rozhodli navštíviť Izrael v dobe od 4.4. do 15.4. 2011, cena zájazdu pre jedného účastníka bola 1719 € bez letiskového poplatku, prepitného možnosti navštíviť jordánskej Petry, víza do Jordánska, výletov a vstupov mimo uvedeného programu a komplexného cestovného poistenia. V cene zájazdu bolo zahrnuté: letecká doprava a Praha – Tella Aviv a späť, 11 x ubytovanie v hoteloch počas okruhu, 10x raňajky, 11x večera, autobusové transfery počas okruhu, služby česky hovoriaceho sprievodcu, služby miestnych sprievodcov po trase, asistencia miestnej cestovnej kancelárie v Izraeli a všetky prehliadky a vstupy podľa okruhu.

Dôvodov prečo sa Ondrej a Vlado rozhodli pre tento druh zájazdu bolo niekoľko. Predovšetkým im vyhovoval termín zájazdu, program okruhu, možnosti navštíviť Petru a prijateľná cena. Ku konečnému rozhodnutiu prispelo aj to, že sprievodca bol Čech. Obaja si myslia, že úroveň českých sprievodcov je ďaleko lepšia ako sprievodcov zo Slovenska. K tomuto presvedčeniu ich priviedli skúsenosti z minuloročných dovoleníek.

Program zájazdu:

1. deň Praha – Tel Aviv – Jaffa - Haifa
2. deň Haiffa – Akko – Nazaret - Tibérius
3. deň Tibérius – Mount Beatitudes – Tabgha – Capernaum – Golanské výšiny – Yardenit
4. deň Tiberias – Beth Shean – Betlehem – Jeruzalem
5. deň Jeruzalem
6. deň Jeruzalem
- 7.deň Jeruzalem – Gumrán – Masada – Ein Bokek

8. deň Ein Bokek – Eilat
9. deň Eilat – výlet do Jordánska (Petra)
10. deň Eilat
11. deň Eilat – Sdei Boker – Tel Aviv
12. deň Tel Aviv – Praha

Ondrej s priateľom sa zo zájazdu vrátili plní nezabudnuteľných zážitkov a dojmov. Boli spokojný s ubytovaním, stravovaním a opäť sa presvedčili, že český sprievodca je pre výkon svojej funkcie výborne prekvapený. Vedel poradiť, bol ochotný, problémy riešil rýchlo, dobre ovládal nemecký a anglický jazyk, ku každému klientovi bol milý, záležalo mu na spokojnosti účastníkov počas celého pobytu v Izraeli.

Pre budúcnosť by Ondrej cestovnej kancelárii doporučil, aby do okruhu po Izraeli naplánovala aj kúpanie v Mŕtvom mori, na ktoré boli klienti tiež zvedaví. Mohol by to byť výlet pre tých, ktorí sa nezúčastnili fakultatívneho výletu do jordánskej Petry.

Celkový dojem z Veľkého okruhu po Izraeli mal Ondrej veľmi dobrý, rád by v budúcnosti ešte raz navštívil túto krajinu s programom navštíviť aj ostatné destinácie.

Klient č. 3 JOLANA

Jolana má 42 rokov a v Izraeli už bola. Tentoraz sa rozhodla navštíviť krajinu s cestovnou kanceláriou PAX TRAVEL vo Vrútkach. Pri návšteve cestovnej kancelárie si vyžiadala katalógy Poznávacích zájazdov na rok 2011. V kancelárii jej doporučili viacero zájazdov, no Jolana sa nakoniec rozhodla pre osem dňový letecký zájazd Izrael – Svätá Zem s odletom z Bratislavy v dobe od 15.3 do 22.3. 2011. Pani Jolane vyhovoval termín, program i cena zájazdu 555 €. Uskutočnenie zájazdu bolo podmienené počtom minimálne 15 účastníkov. Pretože cestovala bez priateľky a rodinného príslušníka, priplatila si za jednolôžkovú izbu.

Program zájazdu:

- 1.deň - odlet z Bratislavy do Tel Avivu
2. deň - návšteva Genezaretského jazera, Kafarnou, Tabghy
3. deň - návšteva Nazaretu, Jericha
4. deň - návšteva Betlehemu
- 5.deň - prehliadka Jeruzalemu
6. deň - návšteva Betónie, Mŕtveho mora
7. deň - prehliadka ďalších pamiatok Jeruzalema

8. deň - odlet do Bratislavy

Letecký poznávací zájazd po Svätej Zemi sa Pani Jolane páčil a bola spokojná so všetkými službami. Výhradu mala ku stánkom s rôznym tovarom popri Via Dolresa, ktoré narúšal dôstojný prechod turistov po svätom mieste poslednej cesty Ježiša Krista pred ukrižovaním. Nepáčil sa jej hluk a pokrikovanie majiteľov stánkov.

Pani Jolana ďalej konštatovala, že v Jeruzaleme pribudlo turistov, na prehliadku mali málo času pretože program bol veľmi bohatý. Po návrate domov svojim priateľom, známym i rodinným príslušníkom doporučila navštíviť Izrael. Ukázala im fotografie, ktoré urobila na všetkých miestach, ktoré na zájazde navštívila. Svojim najbližším priniesla drobné suveníry (krížiky, kľúčiky, ružence) vyrobené prevažne s olivového dreva. Veľmi často hovorila o tom, ako v Izraeli šetria s vodou, ako ňou neplytvajú a akú veľkú cenu má pre obyvateľov krajiny.

Klient č. 4 KATKA

Pani Katka navštívila Izrael v roku 2010. Bola pozvaná na súkromnú návštevu do rodiny A.K. žijúcej v Jeruzaleme. Po návrate domov na Slovensko sa rodine A.K. poďakovala nasledovným listom:

Prešlo pár dní, kedy sa skončila moja prvá cesta do Svätej Zeme.

Svätá Zem, miesto na skalách, miesto troch náboženstiev. Svätá Zem je aj moderné miesto plné mrakodrapov, je aj púšť, aj Mŕtve more ktorú som ja nazvala galaxiou Mars. Bola som niekde, kde ani neviem, kde som bola. Neviem to slovami vyjadriť. Isté však je, že Izrael je štát plný kontrastov a budem potrebovať pomerne veľa času, aby som vnútorne prenikla do srdca vnútorného diania v ňom. Prežila som s Vami krásnych pár dní. Neviem opísať slovami to, čo som cítila v prítomnosti, ale viem, že hlboko v srdci a duši mi ostane spomienka na Vás, spomienka na históriu Jeruzalemu, na Yad Vashem, spomienka na návštevu vašej fabriky i na rodinné stretnutie u Ronyho.

Tá skromnosť a pokora, ktorá vychádza z Vás je ako lexikón (veľmi podobný mojej mame), ktorý sa musím naučiť čítať. Som pyšná a hrdá zároveň, že Vás poznám. Ďakujem Vám, že som to všetko mohla vidieť a osobne prežiť.

S láskou Katka

V Žiline 26.11. 2010

Po stretnutí s Katkou ešte povedala aj to, že na každom kroku stretávala milých ľudí, hrdých na svoju krajinu, ľudí, ktorí necítia nenávisť, len nechcú, aby sa zabudlo, čo všetko si musel židovský národ vytrpieť

Klient č. 5 Ambasádor Dolného Kubína v Jeruzaleme K.A

Moje korene sú hlboko zapustené v slovenskej zemi. Striedavo žijem v Izraeli i na Slovensku, pretože má dvojité občianstvo. Veľmi rád prichádzam do Dolného Kubína ako ambasádor i k priateľom. Vždy sa poteším, keď na našich historických miestach v Izraeli počujem slovenčinu. Turisti zo Slovenska patria medzi slušných a disciplinovaných klientov. Dodržiavajú poriadok, rešpektujú rôzne príkazy čo sa nedá povedať o turistoch z iných krajín. Títo lámu konáre stromov, trhajú kvety, vo večerných hodinách sa správajú hlučne, niekedy sú k našim ľuďom arogantní.

Na Slovensku sa cítim dobre, bezpečne, nemusím sa obávať, že ma niekto zabije preto, že som Žid. Vašej krajine želám veľa úspechov.

7.7 Odporúčania pre prax

Z činnosti cestovných kancelárií a agentúr, prieskumu a rozboru kazuistiky som vypracoval následné odporúčanie pre prax:

- cestovných kancelárií a agentúr je dostatok, ale chýbajú také ktoré by ponúkali výmenné zájazdy pre dospelých i deti.
- v bohatej ponuke poznávacích i pútnických zájazdov chýba v katalógoch celková cena zájazdov. Ak cestovné kancelárie uvedú napríklad sumu 700 € po pripočítaní poplatkov sa cena zájazdu zvýši i o 150 až 200 €. Napriek tomu, že túto povinnosť neupravuje legislatíva Európskej únie, majú ju v zákone zakotvenú viaceré štáty, napríklad konečnú sumu musia cestovné kancelárie v Čechách uvádzať od novembra 2009.
- vedúcich zájazdov vyberať záujemcov v konkurznom konaní, dbať aby vybraní uchádzači boli jazykovo zdatní, o krajine mali čo najviac poznatkov, ku účastníkom zájazdov boli ústretoví, ochotní a vedeli pomôcť v každej situácii.

- cestovné kancelárie by mohli ku každému poznávaciemu zájazdu vypracovať stručný popis navštívených destinácií (malý turistický sprievodca s voľnými listami na vlastné poznámky klienta).

ZÁVER

V súvislosti s rozvojom modernej spoločnosti a stúpajúcim príjmom obyvateľstva ako aj vrastúcim fondom voľného času, dochádza k rozmachu najrôznejších podôb cestovania veľkého počtu populácie. V súčasnosti sa cestovanie stáva neoddeliteľnou súčasťou života nejedného človeka. Turizmus je významný sociálny a kultúrny fenomén, ktorý ovplyvňuje viaceré aspekty každodenného života, spoločenské vzťahy, ekonomické i politické procesy.

Od druhej polovice 20. storočia sa turizmus stáva masovým javom najmä v industriálnych spoločnostiach. Rozmach turizmu bol spôsobený vzrastom životnej úrovne obyvateľov, skvalitnením dopravy, rastom reálnych príjmov a tiež predlžovaním platenej dovolenky. Na rast turizmu vplýva aj reklamná stratégia, ktorá sa snaží konzumentovi priblížiť destinácie na rôznych miestach sveta, vydávanie reklamných katalógov, neustáleho rastu počtu cestovných kancelárií a agentúr.

Cieľom mojej práce bolo poukázať na záujem turizmu o Izrael v ponuke na Slovensku, jeho kultúrnohistorické pamiatky, prírodné zvláštnosti a spoznanie života súčasnosti i minulosti troch rozšírených náboženstiev – kresťanstva, židovstva a islamu. Turista očakáva v Izraeli prežitie mnohých dojmov, vnemov a zážitkov. O tie v krajine nie je núdza, a preto každoročne stúpa záujem o túto zaujímavú krajinu.

Cestovanie i turizmus ako špecifickú formu cestovania považujeme za významné javy, ktorých analýza turistovi sprostredkováva množstvo informácií o tom, ako ľudia spoznávajú svet aké sú ich estetické a etické hodnoty, ako vnímajú seba i spoločnosť. Chápanie minulých dejov mu pomáha chápať deje minulé a na základe toho lepšie pochopiť aj súčasnosť.

Som presvedčený, že cieľ mojej diplomovej práce sa mi podarilo splniť. Z prieskumu som vyvodil odporúčania pre cestovné kancelárie a agentúry pri organizovaní poznávacích a pútnických zájazdov do Izraela.

Diplomová práca môže poslúžiť cestovným kanceláriám a agentúram pri príprave programu pre budúci rok, turistickým sprievodcom ako aj každému kto má záujem navštíviť Izrael. Mnoho literatúry o Izraeli sa nachádza i v knižniciach a kníhkupectvách. Ja som sa snažil poskytnúť aktuálny pohľad na organizovanie zájazdov, ako aj pohľady a postrehy respondentov.

LITERATÚRA A PRAMENE

- BANDY, J.: *Dejiny Izraela*, UK Bratislava, 2006, 166 s. ISBN 80-223-2139-7
- BENEDIKT, F.: *V šlepejích Ježíše*, Palphot Izrael 1997, 144 s. ISBN 965-280-108-9
- BOURBON, F.: *Izrael*. Knihcentrum Praha 1997, 128 s. ISBN 80-86054-15-2
- KATALÓGY CESTOVNÝCH KANCELÁRIÍ A CESTOVNÝCH AGENTÚR:
CESTOVNÁ AGENTÚRA PAX TOUR – VRÚTKY 2011
CESTOVNÁ AGENTÚRA PAX TOUR, Pozvanie na cesty – VRÚTKY 2011
CESTOVNÁ AGENTÚRA PAX TOUR, FIRO – Poznávacie zájazdy – VRÚTKY 2011
CESTOVNÁ AGENTÚRA PRIMA – Najúžasnejšie miesta sveta., Exotika – Cesty za poznáním 2010, 2011, DOLNÝ KUBÍN
CESTOVNÁ KANCELÁRIA ITAL TOUR – Poznávacie zájazdy na 6 kontinentoch
BUBO, DOLNÝ KUBÍN 2011
CESTOVNÁ KANCELÁRIA ITAL TOUR SENECA, DOLNÝ KUBÍN 2011
- CLARENCE H. VÁGNER: *40 dôležitých faktov z histórie Izraela*, Chevra Žilina, 2002, 39 s. ISBN 80-968791-7-0
- CHORVÁT, J.: *Cestovanie a turizmus v zrkadle času*. Banská Bystrica 2007, 132 s., ISBN 978-80-8083-344-2
- GERHARD, CH.: *Izrael*, Kadel Praha, 1991. 95 s. ISBN 80-85393-15-8.
- GLOBUS KONTINENTY ÁZIA: Ikar Bratislava 2004, 79 s. ISBN 80-551-0590-1
- KOCHOV, S.: *Izrael*, Rebo Praha, 1995, 291 s. ISBN 80-85815-49-4.
- KRAJČI, J.: *Izrael svätá zem*, Inka, 1997, 126 s. ISBN 80-967567-6-1
- Zbierka zákonov č. 91/2001 s. 1239. Dostupné na internete:
<http://zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=15668&FileName=01-z091&Rocnik=2001&AspxAutoDetectCookieSupport=1>
- Ministerstvo kultúry SR.: Kultúrne dedičstvo - Deklarácia NRSR o ochrane kultúrneho dedičstva. [online]. 2010. [cit. 2010.03.21.]. Dostupné na internete: <http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok/vsledky/deklaracia-o-ochrane-pamiatok>
- Prístup k právu európskej únie.: Dostupné na internete: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999D0035:SK:HTML>

